

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2013-07-03
meddelad i
Umeå

Mål nr M 595-12

SÖKANDE

Luossavaara-Kiirunavaara AB, 556001-5835
Box 952, 971 28 Luleå

Ombud: Advokat Jan Eriksson
Alrutz' Advokatbyrå AB, Box 7493,
103 92 Stockholm

MOTPARTER

Länsstyrelsen i Norrbottens län, 971 86 Luleå

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Havs- och vattenmyndigheten, Box 11 930, 404 39 Göteborg

Myndigheten för samhällskydd och beredskap, 651 81 Karlstad

Kiruna kommun, 981 85 Kiruna

Gabna Sameby, Box 89, 981 22 Kiruna

Laevas Sameby, Box 53, 981 23 Kiruna

Naturskyddsföreningen i Norrbottens län, Byvägen 51, 957 23 Juoksengi

Naturskyddsföreningen i Kiruna, c/o Per-Erik Mukka, Ljungplan 2D, 981 43 Kiruna

SAKEN

Tillstånd till gruvanläggning för brytning samt krossning/sovring av järnmalm från Mertainen i Kiruna kommun; nu fråga om tillåtlighet och byggnadsdom m.m.

Avrinningsområde: 1 (Torneälven)

Koordinater: N: 7 521 700 E: 744 400 (SWEREF 99 TM)

Kod enligt förordningen SFS 1998:899: 13.10

DOMSLUT

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Tillstånd enligt Natura 2000

Luossavaara-Kiirunavaara AB lämnas tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken att bedriva verksamhet som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Rautas Natura 2000 och Torne och Kalix älvsystem Natura 2000.

Dispens

Luossavaara-Kiirunavaara AB meddelas dispens enligt artskyddsförordningen från förbuden i samma förordning för de individer och arter som kan komma att skadas inom verksamhetsområdet.

Luossavaara-Kiirunavaara AB meddelas dispens enligt miljöbalken från rådande strandskydd för anläggande av sedimentationsdammar och därtill hörande utrustning.

Tillåtlighet samt tillstånd till vattenverksamhet och förberedande arbeten

Mark- och miljödomstolen, som förklarar verksamheten tillätlig, lämnar Luossavaara-Kiirunavaara AB tillstånd att för den planerade verksamheten genomföra följande vattenverksamhet och arbeten:

- Skogsavverkning och jordavrymning inom området för dagbrottet och industriområdet (ej området för upplag av sidoberg och sovringsavfall),
- bergschakt för primärkross/bergkross för anläggande av vägar och industriområde,
- anläggande av avskärmande och uppsamlade diken för undanhållande respektive uppsamling av vatten samt av avslamningsbassäng och oljeavskiljare,
- anläggande av ledning och pumpstation för bortledning av vatten till Mertaseno,

- anläggande av truck-, service- och anslutningsvägar i det aktuella området,
- byggnationsel och bodetablering,
- uppförande av truckverkstad,
- anläggande av två stycken brunnar för uttag av som mest 10 m³ vatten per timme,
- stängsling av verksamhetsområdet, samt
- åtgärder för att säkra passage för renar.

Kompensationsåtgärder

Luossavaara-Kiirunavaara AB åläggs att utföra kompensationsåtgärder för den förlust av naturvärden och skyddsvärda arter som verksamheten kommer att medföra. Senast den 31 december 2013 ska bolaget presentera ett konkret förslag på kompensationsåtgärder till mark- och miljödomstolen som prövar och fastställer vilka åtgärder som ska utföras.

Villkor - allmänt

Om inte annat följer av denna deldom ska arbetena utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget redovisat i ansökningshandlingarna och i målet i övrigt angett eller åtagit sig. Utförandet får dock inte ske på ett sätt som när det gäller försiktighetsmått föregriper mark- och miljödomstolens blivande tillståndsprövning i målet.

Villkor - kontroll av påverkan inom Natura 2000 samt skyddsåtgärder

Kontroll avseende statusen för de utpekade naturtyperna enligt Art- och habitatdirektivet som förekommer i Rautasområdet (Aapamyra och Västlig taiga) ska utföras. Inledande statusbedömning ska genomföras under sommarperioden 2013. Kontroll av grundvattennivåer i jord och berg ska utföras inom området från planerat dagbrott till Natura 2000-området Rautas. För att inhämta information om de naturliga fluktuationerna i god tid innan en påverkan kan komma att ske ska mätningar påbörjas senast augusti månad 2013. Skyddsåtgärder genom infiltration av vatten ska vidtas så att grundvattennivåerna i jord vid den norra gränsen till

Rautasområdet ej tillåts sjunka under de naturliga variationerna. Genomförande av kontroll av påverkan ska göras i samråd med tillsynsmyndigheten.

Arbets tid

Arbetena för vattenverksamheten ska vara utförda senast fem år från det att denna deldom vunnit laga kraft.

Oförutsedd skada

Anspråk på grund av oförutsedd skada med anledning av vattenverksamheten ska framställas till mark- och miljödomstolen senast inom fem år från utgången av den fastställda arbetstiden.

Verkställighetsförordnande

Tillståndet får tas i anspråk även om deldomen inte har vunnit laga kraft.

Övrigt

Med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken överlåter mark- och miljödomstolen åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor och föreskriva försiktighetsmått till följd av de anläggningsarbeten som omfattas av denna deldom.

BAKGRUND

Luossavaara-Kiirunavaara AB (bolaget) bryter järnmalm i gruvor i Kiruna, Malmberget och Svappavaara. Malmen förädlas till slutprodukter i form av fines och pellets (kulsinter). Bolaget sysselsätter ca 4 200 personer varav den absolut övervägande delen i Kiruna, Malmberget och Svappavaara. Efterfrågan på järnmalmprodukter har ökat de senaste åren och förväntas vara hög under en längre tid. För att möta marknadens efterfrågan avser bolaget att påbörja brytning av järnmalm vid Mertainen.

Fyndigheten vid Mertainen ligger norr om väg E10, ca 32 km sydost om Kiruna och ca 12 km nordväst om Svappavaara. Området är glesbebyggt och närmaste bebyggelse är en renvaktarstuga ca 3 km söder om dagbrottet samt fritidshus vid sjön Sarvijärvi ca 4,5 km bort. Avståndet mellan dagbrottet och väg E10 är som kortast ca 300 meter. Avståndet till Torne älv är ca 9 km. I anslutning till verksamhetsområdet ligger Rautas Natura 2000 och Torne och Kalix älvsystem Natura 2000.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har vid Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, ansökt om tillstånd enligt miljöbalken att

- anlägga och driva en gruva vid Mertainen med ett krossnings-/sovringsverk i anslutning till dagbrottet,
- bryta och bearbeta högst 15 miljoner ton malm per år,
- losshålla och deponera erforderlig mängd sidoberg,
- leda bort det grund- och ytvatten som läcker in i gruvan,
- utföra anläggningar för detta,
- anlägga erforderliga avskärmande diken för att hindra tillrinning till dagbrottet, samt
- borra två brunnar och via dessa ta upp som mest 10 m³/h grundvatten.

Bolaget yrkar vidare att dispens meddelas enligt

- artskyddsförordningen från förbuden i samma förordning för de individer och arter som kan komma att skadas av den ansökta verksamheten,
- miljöbalken från rådande strandskydd för anläggande av sedimentationsdammar och därtill hörande utrustning.

För det fall mark- och miljödomstolen finner att det föreligger risk för sådan miljöpåverkan på närliggande Natura 2000-områden att det krävs tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken yrkar bolaget att ett sådant tillstånd meddelas.

Bolaget hemställer vidare att frågan om den ansökta verksamhetens tillåtlighet avgörs i deldom och att bolaget då även lämnas tillstånd att genomföra den vattenverksamhet och förberedande arbeten som framgår av domslutet.

Bolaget yrkar att mark- och miljödomstolen godkänner den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen samt meddelar verkställighetsförordnande för såväl byggnadsdom som slutlig dom.

Slutligen yrkar bolaget att arbets- respektive igångsättningstiden bestäms till fem år samt att tiden för anmälan om oförutsedd skada bestäms till fem år från arbetstidens utgång.

Yttranden över ansökan har kommit in till domstolen från Naturvårdsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Havs- och vattenmyndigheten, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Kiruna kommun, Naturskyddsföreningarna, Gabna Sameby och Laevas Sameby.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten motsätter sig sökt tillstånd och yrkar att mark- och miljödomstolen avvisar eller avslår ansökan.

Naturskyddsföreningarna motsätter sig sökt tillstånd med hänsyn till valen av upplagsplats öster om Mertainen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Kiruna kommun och samebyarna medger att sökt tillstånd beviljas under vissa förutsättningar.

Mark- och miljödomstolen har den 28-30 maj 2013 hållit huvudförhandling med syn i målet.

Denna deldom behandlar den ansökta verksamhetens tillåtlighet och frågan om tillstånd till vattenverksamhet och förberedande arbeten samt alla de bedömningar som ska ske i samband med detta. Det som kommer att behandlas är miljökonsekvensbeskrivningen, tillstånd enligt Natura 2000, dispens från artskyddsförordningen, tillstånd till vattenverksamhet, tillstånd enligt 22 kap. 26 § miljöbalken (byggnadsdom), dispens från strandskyddet, kompensationsåtgärder samt verkställighetsförordnande och vissa villkor. Mark- och miljödomstolen kommer i senare dom att behandla den slutliga prövningen om tillstånd till den sökta verksamheten samt därtill hörande uppskjutna frågor och villkor m.m.

ANSÖKAN

Allmänt

LKAB ansöker om tillstånd till fullskalig brytning och krossning/sovring av järnmalm från Mertainen. Malmen avser bolaget att använda för tillverkning av pellets och/eller krossade och sovrade torra produkter. Den fortsatta förädlingen till pellets planeras ske i någon av bolagets anläggningar i Svappavaara, Kiruna eller Malmberget. Torra specialprodukter för leverans direkt till kund kan tas fram antingen i Mertainen eller vid någon av de övriga förädlingsanläggningarna. Ansökan omfattar även den kringverksamhet i form av losshållning och deponering av sidoberg och sovringsavfall samt bortledning av bl.a. grundvatten som erfordras för att möjliggöra brytningen. Eventuell vidarebearbetning vid någon av bolagets andra anläggningar än den nu ansökta omfattas däremot inte av ansökan. Verksamheten är tänkt att påbörjas så snart erforderliga tillstånd föreligger. Bolaget har bearbetningskoncession för den aktuella fyndigheten enligt beslut meddelat av Bergstaten den 19 april 2000 (Mertainen K nr. 1).

Den ansökta verksamheten och dess konsekvenser är redovisat i den tekniska beskrivningen, miljökonsekvensbeskrivningen samt ingivna kompletteringar.

Området berörs inte av någon beslutad detaljplan men överväganden om en möjlig detaljplaneläggning pågår i Kiruna kommun. Inom Mertainen gäller översiktsplan för Kiruna kommun, antagen av kommunfullmäktige den 17 juni 2002. I gällande översiktsplan för Kiruna kommun anges Mertainen som en strategisk markreserv, ett s.k. X-område på grund av förekomsten av värdefulla mineraler, i första hand järn. Att området markerats som ett X-område innebär bl.a. att nuvarande markanvändning kan fortgå oförändrad men att åtgärder som kan äventyra en framtida utvinning av mineraltillgångarna bör undvikas.

Länsstyrelsens miljöprövningsdelegation har i beslut den 6 april 2011 lämnat bolaget tillstånd enligt miljöbalken att provbryta maximalt 300 000 ton järnmalm och i beslut den 28 november 2011 i ändringstillstånd lämnat bolaget tillstånd att bryta ytterligare 80 000 ton. Den lovgivna provbrytningen har genomförts under 2011 och inledningen av 2012.

Höjdsystemet vid Mertainens gruvområde överensstämmer med rikets allmänna kartverks, RAK:s höjdsystem, system RH2000. Koordinatsystemet som används är SWEREF 99-2015. En triangelpunkt, nr. 290420, finns på bergets högsta punkt i Mertainen. Markeringen består av ett rör i berg med triangel. Koordinaterna enligt rikets koordinater för markeringen är $x = 7514169.791$, $y = 172899.329$ och höjden +628.205.

Brytningsplan och produkter

Med i dag bedömda intäkter och kostnader planeras för en brytning av maximalt 15 Mton malm per år under en period av 10-20 år. Den antagna mineraltillgången uppgår till 157 Mton. Den mängd sidoberg som behöver brytas bedöms uppgå till ca 280 Mton vartill kommer ca 60 Mton sovringsavfall. Brytningen påbörjas på ca + 515 m och bedöms som lönsam ner till ca + 130 m utgående från vad som i dag är

känt om mineraltillgångens storlek. Utökade provborrningar kan resultera i att malmreserven ökar, vilket kan göra det möjligt att driva gruvan till större djup. Även förändringar i kostnads-och/eller prisbilden kan påverka gruvans slutliga utformning och djup.

Mineraliseringen är heterogen vad beträffar järnhalt med ofta snabba variationer från rik mineralisering till förhållandevis fattiga partier. Den kan grovt beskrivas som en ca 1 200 m lång nordnordöstligt riktad skiva eller omvandlingszon. Mineraliseringens rikare delar stryker mot nordost och tycks ha en stupning mot nordväst på 50-55°. För mineraliseringen som helhet är fältstupningen troligen mot sydväst. Fyndighetens djup har dokumenterats genom borrhål till >500 m djup i områdets södra delar. Vad beträffar järnhalten varierar denna från områden med mer eller mindre massiv magnetit som håller ca 52-70 % järn till områden med fattigare breccia som håller ca 20-36 % järn. Brytningen planeras att ske i dagbrott med pallbrytning, innebärande att malmen avverkas skiva för skiva mot djupet. Dagbrottet beräknas att, utifrån nu kända förutsättningar, bli ca 1 300 m långt, ca 700 m brett och mellan 270 och 370 m djupt.

Bolaget planerar i första hand att utnyttja malmen från Mertainen för produktion av pellets och/eller krossade, sovrade produkter som levereras direkt till kund. Den senare produktionen kan ske på plats i Mertainen eller vid någon av bolagets förädlingsanläggningar i Svappavaara, Kiruna eller Malmberget. Eventuell vidareförädling till pellets kommer att ske vid någon av nämnda förädlingsanläggningar.

Miljöfarlig verksamhet

Allmänt

Sprängning kommer att ske nattetid och föregås av tydlig hörbar ljudsignal. Övrig verksamhet, det vill säga borrning, lastning och transporter planeras att pågå dygnet runt veckans alla dagar. I dagbrottet kommer malmen att lastas med el- eller diesel-drivna lastmaskiner på dieseldrivna tipptruckar för transport till mellanupplag och till krossning/sovring.

Avlägsnat sidoberg kommer att deponeras på upplag öster om dagbrottet på berget Mertainenens östra sida. Där kommer även sovringsavfall att deponeras. Morän och andra massor från jordavrymning kommer att sorteras och läggas upp i mindre upplag och till viss del att användas för framtida efterbehandling. Gjorda karaktäriseringar har gett vid handen bl.a. att sidoberget håller mycket låga halter av svavel, måttliga halter av karbonater och låga halter av metaller med undantag för barium, kobolt, vanadin, koppar, krom och nickel där halterna är något förhöjda. De visar också att sidoberget inte är potentiellt syrabildande, varken på kort eller på lång sikt. Fallande utvinningsavfall klassas enligt avfallsförordningen som "01 01 01 avfall från brytning av metallhaltiga mineral". Moränen i området har i allt väsentligt samma geokemiska egenskaper som sidoberget och varken denna eller övriga avrymningsmassor bedöms komma att vittra eller laka i några nämnvärda koncentrationer eller mängder.

Förädling

Första stegen i förädlingsprocessen är att malmen krossas och sovras vilket kommer att ske i anslutning till dagbrottet i Mertainen. Såväl krossning som sovring är helt torra processer där den senare utnyttjar malmens magnetiska egenskaper för avskiljning av sovringsavfall i form av gråberg (sidoberg). I det fall den slutliga produkten utgörs av krossad, sovrad produkt sker ingen vidare förädling utan leverans sker direkt till kund. En eventuell fortsatt förädling till pellets kommer, som framgått ovan, att ske vid någon av bolagets anläggningar i Kiruna, Svappa-vaara eller Malmberget.

Vattenavledning

Den process som planeras vid Mertainen kommer i alla delar att vara torr vilket innebär att något processvattensystem inte behövs. Den enda vattenhantering av någon betydelse som blir aktuell är därmed att länshålla dagbrottet från grund- och nederbördsvatten som kommer att tillrinna. Vid brytning på nivåer ovan ca + 415 m kommer vattnet att samlas upp i diken och avledas genom markförlagd självfallsledning till reningsanläggning med sedimenteringsbassäng och oljeavskiljare. Vid brytning under denna nivå kommer tillrinnande vatten att samlas upp i en eller flera

lågpunkter i dagbrottet och stegvis pumpas till den markförlagda självfallsledningen och vidare till reningsanläggningen. Nedströms reningsanläggningen återförs en del av vattnet till intern förbrukning (huvudsakligen som tvättvatten och till dammbekämpning) innan återstoden avleds till bäcken Mertaseno som redan idag tar emot det mesta av avrinningen från området. Till samma reningsanläggning kommer även vatten från verkstäderna att ledas.

Därutöver kommer avskärande diken att anläggas runt dagbrottet i syfte att så långt möjligt hålla undan ytvatten och därigenom minska behovet av pumpning och rening. Vattnet från dessa diken kommer att vara opåverkat av verksamheten och avleds därför direkt till terrängen. Avslutningsvis kommer uppsamlingsdiken att anläggas nedanför bl.a. upplaget för sidoberg. Vattnet från dessa diken kommer, tillsammans med vatten från planen vid kross- och sovringsanläggningen, att avledas till Mertaseno via en separat sedimenteringsbassäng.

Råvaror m.m.

Den samlade losshållningen av malm och sidoberg kommer att variera mellan åren vilket innebär att även förbrukningen av sprängmedel och drivmedel m.m. kommer att variera. De siffror som här återges är baserade på en brytning av 15 Mton malm per år och en genomsnittlig losshållning av sidoberg på 26 Mton per år. Utifrån dessa förutsättningar kan sprängämnesförbrukningen beräknas till i storleksordningen 13 700 ton per år. Dieselförbrukningen beräknas bli i storleksordningen 21 000 m³ per år. Utöver energi i form av drivmedel kommer elenergi att förbrukas med upp till ca 90 GWh per år. De kemikalier som kommer att användas är, utöver sprängämnen och drivmedel, huvudsakligen oljor och kylvätskor m.m. till fordon och borrarutrustning.

Utsläpp till luft

Utsläpp till luft kommer att genereras i form av förbränningsgaser från interna och externa transporter. Det handlar då i första hand om kväveoxider, kolväten, koloxid och koldioxid samt partiklar. Vidare kan förväntas diffus damning från sprängning, upplagshantering (främst hanteringen av sovringsavfall) och transporter. När det

gäller transporter kommer dessa att huvudsakligen ske på asfalterade vägar på de avsnitt där det finns närliggande bebyggelse, vilket väsentligt minskar risken för damning. Om det ändå skulle uppstå problem med damning kommer bolaget att vidta damningsbekämpade åtgärder i form av exempelvis bevattning med eller utan tillsats av salt eller andra dammbindare. Bevattning kommer vid behov även att ske inom industriområdet för att undvika besvärande damning till närliggande markområden och infrastruktur.

Utsläpp till vatten

Utsläpp kan förväntas från länshållningen av dagbrottet samt från upplagen för sidoberg och sovringsavfall respektive morän och andra avrymningsmassor. Förväntade koncentrationer i utgående vatten av samtliga ämnen utom koppar, ligger inom klass 1 eller 2 enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder för sjöar och vattendrag (1999). För koppar ligger förväntade koncentrationer i utgående vatten inom klass 3. För kvicksilver har jämförelse i stället gjorts mot EU:s direktiv avseende prioriterade förorenande ämnen (direktiv 2008/105/EC) och den förväntade nivån understiger föreskrivet riktvärde. Sammantaget kan förväntade koncentrationer i det vatten som avleds från verksamheten beskrivas som relativt låga.

Konsekvenserna av förväntade utsläpp med avseende på både föroreningar och flöden beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen. Av redogörelsen framgår bl.a. att halterna av metaller i Mertaseno förväntas komma att öka något, men att risken för negativa biologiska effekter är liten. Halten av kväve kommer att öka markant, men bedöms inte medföra någon risk för negativa biologiska effekter. Vattenföringen i bäcken kommer att öka något, i första hand vid låga vattenstånd vintertid, men inte heller detta bedöms medföra några negativa effekter av betydelse. Påverkan med avseende på både vattenflöde och kvalitet kommer också att avta nedströms tack vare naturlig tillrinning av opåverkat vatten från biflöden och i form av grundvatten.

Buller

Bullerberäkningar har utförts. Mot bakgrund av att det inte finns någon bebyggelse inom ett avstånd av ca 4,5 km från gruvan (med undantag för en renvaktarstuga på ett avstånd av ca 3 km) bedöms buller från brytning och krossning/sovring emellertid inte utgöra något problem när det gäller bostäder. Från Laevas och Gabna samebyar har det under samrådet anförts farhågor för att buller från verksamheten skall störa renarna. Efter dialog med samebyarna angående verksamhetens samlade påverkan på rennäringen har bolaget vidtagit ändringar i lokalisering och layout beträffande delar av verksamheten som även bedöms minska risken för bullerstörningar. Dialogen fortgår alltjämt och kan ge anledning till ytterligare smärre justeringar i utformningen av industriområdet. Transporter av anrikningsrågods till Svappavaara kommer att medföra visst buller. Ljudnivåerna bedöms dock komma att hålla sig inom rekommenderade riktvärden enligt regeringens infrastrukturproposition.

Avfall

Totalt kommer ca 280 Mton sidoberg och ca 60 Mton sovringsavfall (kornstorlek <20 mm) att loss hållas och deponeras. Beroende på idag okända faktorer kan såväl fördelningen mellan åren som totalmängden komma att förändras i förhållande till dagens prognoser. Sidoberget och sovringsavfallet planeras att deponeras öster om berget Mertainen, i 20 meter tjocka lager till en högsta höjd om + 495 m. Sovringsavfallet kommer till viss del att användas internt inom verksamhetsområdet för bl.a. underhåll och nybyggnation av vägar m.m. Eventuellt överskott kommer att deponeras på en särskild del av upplaget. Vid behov kommer damningsbekämpande åtgärder att vidtas.

Annat avfall, utöver sidoberg och sovringsavfall, kommer huvudsakligen att bestå av spilloljor av olika slag, använda kylarvätskor och utbytta reservdelar. Oljor och övriga kemikalier kommer att transporteras till någon av bolagets anläggningar för mellanlagring av sådant avfall innan det omhändertas av godkänd entreprenör. Övrigt avfall kommer att hanteras i enlighet med bolagets interna rutiner och med beaktande av Kiruna kommuns föreskrifter.

Risker

Den planerade deponin för uppläggning av utvinningsavfall har riskklassificerats enligt riktlinjerna i utvinningsavfallsförordningen (2008:722). Mot bakgrund av att deponin inte kommer att innehålla något fritt vatten och att det inte heller kommer att ske någon utlakning av betydelse av förorenande ämnen bedöms att deponin inte ska klassas som riskanläggning enligt nämnda förordning. Verksamheten kommer att nå upp till den lägre kravnivån enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagen) med tillhörande förordning varför bolaget avser att anmäla verksamheten till Arbetsmiljöverket och länsstyrelsen i enlighet med kraven i nämnda lagstiftning.

Vibrationer, luftstötar och kast

Beräkningar har gjorts av förväntade vibrationer och luftstötar. Med tanke på avståndet till närmaste bebyggelse bedöms dessa inte komma att utgöra något problem. Även riskerna för kast vid sprängningar har utretts. Någon risk för skada på byggnader föreligger inte. Den kraftledning som idag skär genom området kommer att flyttas utanför riskzonen. Däremot kommer väg E10 att vara i riskzonen vid sprängningar i de delar av dagbrottet som ligger närmast vägen. Lämpliga skyddsåtgärder kommer att utarbetas i samråd med berörda parter. Riskerna för kast utanför dagbrottet minskar med ökat djup i gruvan.

Vattenverksamhet

För länshållning av dagbrottet måste tillrinnande vatten i form av nederbörd och smältande snö samt grundvatten ledas bort. Det totala länshållningsbehovet från dagbrottet beräknats till 300 m³/h i medelflöde när gruvan är fullt utbyggd. Pumphänläggningen i gruvan kommer att dimensioneras för ett maximalt flöde om 900 m³/h. Vidare kommer två brunnar att borraras för visst uttag av grundvatten.

Den ansökta vattenverksamheten är nödvändig för den planerade gruvdriften. De årliga intäkterna från den produktion som gruvdriften möjliggör bedöms bli flera hundra miljoner kronor högre än motsvarande kostnader.

Bolaget har med stöd av arrendeavtal 2012 mellan bolaget å ena sidan och Svenska staten genom länsstyrelsen i Norrbottens län å den andra, rådighet över vattnet i de områden varifrån bortledning av grund- och ytvatten kommer att ske. Efter genomförd miljöprövning kommer bolaget att ansöka om att få hela exploateringsområdet anvisat med stöd av minerallagen.

Gruvdriften beräknas att påbörjas så snart som möjligt under 2014 vid vilken tidpunkt erforderliga anläggningar för den ansökta vattenverksamheten måste finnas på plats. Vissa delar av anläggningen kan dock komma att utföras senare varför bolaget hemställer om en arbetstid på 5 år.

Hänsynsregler i 2 kap. miljöbalken

Kunskapskravet enligt 2 §: Bolaget driver sedan mycket lång tid järnmalmgruvor i Kiruna och Malmberget och sedan en tid även i Svappavaara. Att bolaget mot denna bakgrund har en tillräcklig generell kunskap avseende nu planerad verksamhet är uppenbart. Innehållet i ansökningshandlingar visar också att bolaget har de kunskaper som krävs för den planerade brytningen i Mertainen.

Försiktighetsmått enligt 3 §: Av ansökan framgår enligt bolagets uppfattning att planerade skyddsåtgärder innebär att kraven i miljöbalken uppfylls.

Produktvalskravet enligt 4 §: Användningen av andra kemikalier än drivmedel och sprängämnen kommer att bli begränsad. Bolaget har rutiner och administrativa hjälpmedel som stöd i arbetet med att minska risker för människor och miljön och frågor om produktval och substitution är naturliga inslag i detta arbete.

Hushållningskravet enligt 5 §: Järn och stål är produkter som kan återanvändas i princip hur många gånger som helst och tillgodogörandet av den järnmalm som finns i Mertainen innebär ett resurseffektivt nyttjande av den aktuella naturtillgången, inte minst tack vare närheten till bolagets redan existerande infrastruktur för vidareförädling och uttransport av slutprodukter. Vidare kan framhållas att

restprodukter i form av grovt sidoberg och sovringsavfall så långt möjligt kommer att användas för byggnation av vägar och andra anläggningsdelar. Morän och andra avrymningsmassor kommer att sårhållas och användas för anläggningsarbeten och för efterbehandling den dagen verksamheten eller delar därav avvecklas. När det gäller förbrukningen av energi i form av diesel och el saknas realistiska alternativ. En effektiv elanvändning garanteras dock av bolagets medverkan i Program För Energieffektivisering (PFE) och av kostnadsskäl. Energikostnaderna utgör en betydande del av bolagets samlade kostnadsmassa och därigenom finns ett mycket starkt incitament att hålla nere förbrukningen av såväl el som diesel. Bolaget har också beaktat vikten att hålla nere transportavstånden (och därmed förbrukningen av diesel) vid utformningen av verksamhetsområdet och lokaliseringen av upplag m.m.

Lokaliseringskravet enligt 6 §: Att den planerade verksamheten är förenlig med 3 och 4 kap. miljöbalken har prövats i ärendet om bearbetningskoncession enligt minerallagen och skall därför inte prövas i det nu aktuella målet. När det gäller lokaliseringen i övrigt bör först framhållas att själva gruvan uppenbarligen inte kan lokaliseras till någon annan plats än den där malmen finns. Beträffande övriga delar av verksamheten framgår av denna ansökan jämte bifogat underlag att lokaliseringen har valts på sådant sätt att verksamheten skall åstadkomma minsta möjliga intrång i miljön och konkurrerande verksamheter. Anpassningar har också skett med utgångspunkt i synpunkter som har framförts under genomförda samråd.

Efterbehandling enligt 8 §: Av den konceptuella efterbehandlingsplanen framgår bl.a. följande. Dagbrottet kommer efter avslutad brytning att vattenfyllas på naturlig väg. Kanterna släntas av och markeras. Upplag med sidoberg kommer att släntas av och förses med en okvalificerad täckning av morän (eventuellt med jordförbättringsmedel) och vegeteras. Avrinningsdiken kommer att anläggas. Återstående moränupplag kommer att släntas av och vegeteras. Kross- och sovringsanläggningen samt byggnader för personal, förråd m.m. kommer att avlägsnas om de inte kan komma till fortsatt användning i någon annan verksamhet. Vid behov kommer markundersökningar och sanering att vidtas. Industriområdena kommer därefter att

förses med okvalificerad täckning och vegeteras. Den sammanlagda efterbehandlingskostnaden för området beräknas till 54 460 000 kr vilket inkluderar uppföljande funktionskontroll och korrigerande åtgärder.

Miljökonsekvensbeskrivning

Nollalternativ

Ett så kallat nollalternativ är beskrivet. I detta påbörjas ingen gruvbrytning vid Mertainen. Redan genomförd provbrytning efterbehandlas. De framtida arbetstillfällena som brytningen skulle innebära uteblir. Bolaget riskerar i detta scenario att få brist på rågods i förhållande till kundernas behov vilket i sin tur innebär en uppenbar risk för att bolaget skall tappa marknadsandelar.

Påverkan på naturvärden m.m.

Landskapsbilden kommer att påverkas i det att det gamla dagbrottet försvinner och ett nytt, avsevärt större och väl synligt från väg E10, tillkommer. Även planerade upplag kommer att vara väl synliga från vägen.

Placeringen av upplaget för sidoberg och sovringsavfall gör att ett område med urskogskaraktär och höga naturvärden går förlorat. Detta kommer i sin tur att påverka ett antal olika arter av sällsynta lavar och vedsvampar. Även fågelarterna hökuggla, lavskrika, tretåig hackspett kan komma att påverkas negativt då områden med deras typ av livsmiljö tas i anspråk för verksamheten. Dock finns i närområdet stora arealer skyddad miljö (Aptasvare Fjällurskogs naturreservat), vilket i viss mån kan kompensera bortfallet gällande naturvärden. Även berörda ytvatten har undersökts i syfte att klarlägga bl.a. nuvarande status (och därmed skyddsvärde) samt känslighet för påverkan.

När det gäller konsekvenserna för jakt och fiske samt annat friluftsliv konstateras i att vissa inskränkningar är ofrånkomliga när markområden tas i anspråk för verksamheten. Någon påverkan av betydelse på förutsättningarna för fiske i Mertaseno bedöms däremot inte inträffa.

Kulturmiljö

Bolaget har utfört arkeologiska undersökningar. Vid de genomförda undersökningarna har två fasta fornlämningar identifierats inom det berörda området. Utöver detta finns två sedan tidigare registrerade fasta fornlämningar inom området. Ingen av dessa bedöms dock komma att förstöras av den planerade verksamheten. Tre kulturhistoriska lämningar i form av barktäkter samt en lämning i form av spår efter prospektering kommer dock att försvinna till följd av verksamheten.

Rennäring

Rennäringen påverkas framförallt genom förlust av vinterbetesmark och del av en flyttled. Detta berör i första hand Gabna sameby men i viss mån även Laevas sameby. Gruvverksamheten kommer även att medföra störningar genom den allmänt ökade aktiviteten i området och buller. Denna påverkan bedöms drabba båda samebyarna. I stort kommer dock effekterna att vara mest ingripande för Gabna sameby. Bolaget har haft utförliga samråd med båda samebyarna och har dessutom slutit ett samverkansavtal för att underlätta den fortsatta dialogen mellan parterna och, i förlängningen, hitta lösningar som minimerar effekterna för rennäringen.

Brunnar

Inga kända brunnar finns inom influensområdet för den grundvattenavsänkning som länshållningen av gruvan kommer att ge upphov till.

Miljö kvalitetsnormer

Det bedöms inte föreligga någon risk för att den planerade verksamheten skall bidra till överskridande av någon miljö kvalitetsnorm.

Särskilt om förordningen (2008:722) om utvinningsavfall

När det gäller de krav som följer av 37 § utvinningsavfallsförordningen har bolaget upprättat en avfallshanteringsplan. När det gäller frågan om ekonomisk säkerhet har bolaget med hjälp av utomstående konsult beräknat den sammanlagda efter-

behandlingskostnaden vid Mertainen till 54 460 000 kr. I enlighet med detta föreslår bolaget att ekonomisk säkerhet bör ställas på motsvarande belopp.

Uppgifter enligt 22 kap. 25 a § miljöbalken m.m.

Ansökan omfattar deponering av grovt sidoberg och sovringsavfall vilka utgör icke-farligt avfall. Totala mängder som kommer att deponeras uppgår till ca 280 Mton grovt sidoberg och ca 60 Mton sovringsavfall och dess hantering redovisas i ansökan.

SAMMANFATTNING AV YTTRANDEN

Länsstyrelsen

Allmänt om ansökan

Länsstyrelsen bedömer att den sökta verksamheten bör kunna tillåtas. Det kan emellertid ifrågasättas om något av de redovisade alternativen för lokalisering för upplag för sidoberg kan anses vara lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Det är närmast fråga om vilken lokalisering som är minst olämplig. Länsstyrelsen bedömer att den påverkan på naturmiljön, som sökt lokalisering av nämnda upplag kommer att medföra är så pass påtaglig/väsentlig att ett tillstånd måste förenas med en föreskrift om skyldighet för bolaget att utföra och bekosta åtgärd för att kompensera för de naturvärden och skyddsvärda arter som kommer att gå förlorade. Vad beträffar den särskilda frågan om artskydd bedömer länsstyrelsen att det föreligger ett tillräckligt underlag för att medge bolaget begärd dispens enligt 14 och 15 §§ artskyddsförordningen för de arter som såvitt nu är kända. Det är emellertid fråga om ett icke obetydligt bortfall av arter sammantaget. Likaså föreligger en viss osäkerhet i fråga om förekomst av ytterligare arter i området som omfattas av förordningen och den långsiktiga påverkan (indirekta) på exempelvis Skogsfru, varför artskyddsfrågan bör kopplas till ovan nämnda kompensationsåtgärder.

Länsstyrelsen bedömer mot bakgrund av vad bolaget redovisat i fråga om den sökta verksamhetens påverkan på berörda Natura 2000-områden, att tillstånd bör kunna meddelas, under förutsättning att bolaget redovisar vissa klargöranden som är av

betydelse för bedömningen av rekvisiten i 7 kap. 28 b § miljöbalken. Av särskild betydelse att klargöra är den sökta verksamhetens påverkan på grundvattnet (berg) och berörda naturområden på längre sikt då gruvan når betydande djup.

Länsstyrelsen har inget att erinra mot den av bolaget begärda dispensen enligt 7 kap. 18 b miljöbalken från rådande strandskydd vid vattendraget Mertaseno.

Länsstyrelsen bedömer att de frågor som är av särskild betydelse för den nu aktuella prövningen är konsekvenser för Naturmiljön, däribland skyddade arter, Natura 2000-områden, konsekvenser för riksintresset kommunikationer (väg E10) i samband med sprängning, konsekvenser för rennäring och konsekvenser av det följd företag som transporterna av järnmalm kommer att medföra från Mertainen. Länsstyrelsen bedömer även att frågan om utsläpp till vatten från den sökta verksamheten är av väsentlig betydelse, då den i förevarande mål har direkt koppling till ovan nämnda Natura 2000-områden.

Länsstyrelsen anser att det är av särskild betydelse då en verksamhets, eller åtgärds tillåtlighet ska prövas i en särskild dom - innan målet i övrigt avgörs - att en samlad bedömning enligt ovan av de planerade åtgärderna och den sökta verksamheten företas. Länsstyrelsen bedömer att bolaget i allt väsentligt har lämnat en tillräcklig beskrivning av olika åtgärder, samt vilka risker och miljökonsekvenser som är förenade med den planerade verksamheten för att möjliggöra en bedömning av verksamheten

Platserna för alternativa lokaliseringar hyser i betydande utsträckning urskogsartad barrblandskog av högsta naturvärde med speciellt krävande arter, varav flera sällsynta och rödlistade. Eftersom de båda alternativen för gråbergssupplag som har presenterats, på ett eller annat sätt kommer att inverka påtagligt menligt på naturvärdena, ser länsstyrelsen inget annat råd än att ett tillstånd/dispens för verksamheten måste förenas med särskild skyldighet om kompensation som föreskrivs i 16 kap. 9 § miljöbalken. Likaså är den sökta verksamhetens konsekvenser, såväl

direkta, som indirekta, av betydelse för det närbelägna vattendraget Mertaseno, vilket ingår i ovan nämnda Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem.

Det kan i sammanhanget nämnas att det är av betydelse att beakta innehållet i den av bolaget redovisade avfallshanteringsplanen i målet. Detta bland annat eftersom det av 15 § förordningen (2008:722) om utvinningsavfall, framgår att den som ger upphov till eller hanterar utvinningsavfall, i detta fall sidoberg och sovringsavfall, ska hantera avfallet enligt den avfallshanteringsplan som gäller för verksamheten m.m. Länsstyrelsen har bedömt att innehållet i den planen är tillräckligt.

Av betydelse i sammanhanget är att det av 11 kap. 6 § miljöbalken framgår att en vattenverksamhet får bedrivas endast om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. Vidare framgår av 11 kap. 7 § miljöbalken att en vattenverksamhet ska utföras så att den inte försvårar annan verksamhet som i framtiden kan antas beröra samma vattentillgång och som främjar allmänna eller enskilda ändamål av vikt. Länsstyrelsen har inte kunnat finna något som talar för att vad som föreskrivs i ovan nämnda lagrum i sig (11 kap. miljöbalken) inte kan anses vara uppfyllt.

Lokalisering

Även om alternativ 5, Mertainen väster, skulle befinnas vara mindre olämpligt än sökt alternativ 2, Mertainen öster, bedömer länsstyrelsen att det senare området i betydande omfattning kommer att påverkas påtagligt av damning från sprängning. Detta eftersom det området är beläget i omedelbar anslutning till den planerade gruvan. En stor del av de skyddsvärda arter som finns i detta område kommer därför knappast att klara den ackumulerade miljöpåverkan, däribland med avseende på nedfallande stoft, som området sammantaget kommer att utsättas för. Den enda lösning som länsstyrelsen bedömer återstår i syfte att finna en bättre plats än de hittills redovisade som måhända skulle vara lämpligare med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för naturmiljön, är en annan lokalisering (ytterligare lokaliseringsalternativ). Såvitt länsstyrelsen kan bedöma är det emellertid förenat med uppenbara svårigheter att finna ett sådant

ytterligare lokaliseringalternativ som skulle vara mindre olämpligt med hänsyn till de naturvärden som kommer att påverkas.

Kompensation

Länsstyrelsen har uppfattat att bolaget har påbörjat ett seriöst och ambitiöst arbete med att identifiera vad som på lämpligaste sätt bör komma ifråga för att kompensera de höga naturvärden som genom den sökta verksamheten kommer att gå förlorade. Kompensationsåtgärderna bör enligt länsstyrelsens uppfattning omfatta skog som annars skulle riskeras att avverkas och som motsvarar de höga till mycket höga naturvärden som förloras i och med sökta gruvanläggningen. Bolaget bör inom viss tid som bestäms av domstolen inkomma med förslaget på lämpliga kompensationsåtgärder. Följande kriterier bör gälla för kompensationsområdet.

- Det ska i första hand vara lokaliserat inom Kiruna kommun, i andra hand inom regionen,
- dess storlek ska omfatta minst samma areal som den areal värdefull naturmiljö (klass 1 och 2) som kommer att påverkas av gruvverksamheten,
- det ska hysa habitat med motsvarande habitat- och substratkvalitéer som de områden som berörs av gruvverksamheten,
- det ska hysa artförekomster liknande de områden som berörs av gruvverksamheten,
- det ska hysa lappranunkel i minst samma populationsstorlek som de områden som berörs av gruvverksamheten,
- det bör om möjligt hysa skogsfru eller habitat som är lämpliga för förekomst av skogsfru
- det ska ges ett långsiktigt skydd

Geohydrologi

Vad beträffar påverkan på grundvatten bedömer länsstyrelsen att det inte är osannolikt att sådan påverkan kan äga rum framförallt på längre sikt då gruvbrytningen når större djup. Det är inte ovanligt att då sådana större djup nås genom brytningen att grundvattenförande strukturer aktiveras i såväl lösa jordlager, som i berg. Det senare framförallt genom tektoniska strukturer (sprick- och krosszoner). Förekomsten

av sådana tektoniska strukturer i berg kan också vara helt avgörande för i vilken utsträckning grundvattenmagasinet påverkas. För att möjliggöra en närmare bedömning av den sökta verksamhetens (gruvbrytningen på större djup) påverkan på grundvattenföringen är det därför av väsentlig betydelse att en berggrunds- hydrologisk utredning finns att tillgå. Enligt länsstyrelsens bedömning är resultat från elektromagnetiska mätmetoder (VLF) användbara för att identifiera potentiellt grundvattenförande anomalier (avvikelser) i berg. Någon sådan undersöknings- metod synes bolaget inte ha använt, utan endast pulstester i borrhål. Eftersom bolaget i huvudsak har redovisat en hydrologisk utredning som framförallt bygger på de i området förekommande lösa jordlagrens hydrologi, bedömer länsstyrelsen att det i sammanhanget inte kan uteslutas att det närbelägna Natura 2000-området Rautas kan komma att påverkas av betydelse för grundvattnet.

Länsstyrelsen har uppfattat att det kan förutses ett grundvatteninflöde av omkring 300 m³/h i gruvan. Det skulle innebära en ökning av medelvattenföringen med ca 20 % i den aktuella utsläppspunkten i vattendraget Mertaseno. Under medellåg- vattenföring skulle det i sin tur innebära en ökning med 62 %, under antagande om samma läckage till gruvan. Länsstyrelsen bedömer att det inte är orimligt att anta att det skulle vara av betydelse ur ett Natura 2000-hänseende.

Vidare bedömer länsstyrelsen av bolagets hydrogeologiska utredning att det inte är möjligt att dra några närmare slutsatser om grundvattenflöden i berg till gruvan från omgivningen. För att möjliggöra en närmare bedömning av möjligheten/risken för betydande grundvatteninflöde till gruvan från exempelvis Rautas, då gruvan når större djup, krävs enligt länsstyrelsens bedömning en mer detaljerad berg-grunds- tektonisk analys. En sådan kan i sin tur ligga till grund för en bedömning av huru- vida bedömda sprick- och krosszoner är, eller kan bli grundvattenförande och om det har någon närmare betydelse för gruvans framtida djup.

Bolaget har i den tekniska beskrivningen uppgett att dagbrottet kommer att nå ett djup av mellan 270 och 370 m beräknat i förhållande till sydvästra respektive nordöstra delen av dagbrottet. Gruvans djup synes därmed på sikt vida överstiga de

av bolaget redovisade lösa jordlagrens mäktighet. Därför bedömer länsstyrelsen att sprick- och krosszoner i berg sannolikt kommer att få än större betydelse för inströmningen av grundvatten än inströmningen genom lösa jordlager, ju djupare gruvan når.

Såvitt länsstyrelsen kan bedöma grundar sig bolagets mer detaljerade grundvattenundersökningar och modell främst på undersökta förhållanden i lösa jordlager norr om gruvan och i mycket liten utsträckning på sådana uppgifter från södra sidan av väg E10. Det gör att det enligt länsstyrelsens bedömning även föreligger en betydande osäkerhet i fråga om bolagets slutsatser och antaganden angående framtida grundvattenflöden.

Länsstyrelsen konstaterar att avsänkning av grundvattennivån till följd av läns-hållning i gruvan är en riskfaktor på det närbelägna Rautas 2000-området, vilket länsstyrelsen bedömer är en rimlig bedömning. Det är emellertid oklart vad samma utredning grundar den samlade bedömningen på i fråga om att den sökta verksamheten inte innebär någon betydande negativ påverkan på möjligheten att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för någon av de naturtyper som återfinns. Länsstyrelsen bedömer även att det förefaller oklart vad bolaget har bedömt att det finns vattendelare av betydelse för grundvattenflöden. Vidare synes det med hänsyn till gruvans framtida djup och avsaknaden om uppgifter rörande sprick- och krosszoner i berg, vara mycket oklart vad bolaget har för belägg för bedömningen att väg E10 skulle anses vara någon form av hydraulisk barriär för grundvatten av betydelse mellan gruvområdet i Mertainen och Rautas.

I bevarandeplanen för Natura 2000- området Torne- och Kalix älvsystem anges bland annat att gruvverksamhet utgör ett hot mot de naturtyper och arter som förekommer i området på grund av risk för ökad belastning av miljöfarliga ämnen, såsom tungmetaller och näringsämnen. Länsstyrelsen bedömer därför att det är högst relevant att närmare beakta den påverkan som den nu sökta verksamheten kan medföra. Med hänsyn till att vattendraget Mertaseno är ett förhållandevis litet vattendrag är det följaktligen känsligt för såväl stora fluktuationer i vattenflöde, som

vattenkvalitet. Länsstyrelsens bedömer att nyss nämnda påverkan är relevant såväl under den planerade gruvans uppstart- och driftskede, som i dess efterbehandlingskede.

Under gruvans uppstarts- och driftskede, bedömer länsstyrelsen att Mertaseno kommer att belastas av såväl oregelbundna flöden, som grumling framförallt till följd av de markavvattningsåtgärder och andra anläggningsarbeten som kommer att föregå etableringen av fullskalig gruvbrytning. Länsstyrelsens erfarenhet av ett sådant uppstartskede är att det inte är ovanligt att icke obetydlig grumling kan äga rum under vissa tidsperioder, vilket kan påverka fisk och andra vattenlevande organismer negativt. Detta gäller i synnerhet om sådan påverkan äger rum under lågvattenflöden. När väl den planerade fullskaliga gruvbrytningen påbörjas, varvid länsstyrelsen och avledning av ytvatten från gruva och gråbergssupplag för sido- och sovringsberg tar vid, kommer Mertaseno att påverkas av såväl förhöjda metallhalter, som kväve och dess förekomstformer.

Samlad bedömning Natura 2000

Länsstyrelsen bedömer vad gäller den sökta verksamhetens påverkan på berörda Natura 2000-områden, att tillstånd bör kunna meddelas, under förutsättning att bolaget redovisar vissa klargöranden (grundvatten) som är av betydelse för bedömningen av rekvisiten i 7 kap. 28 b § miljöbalken. Av särskild betydelse för länsstyrelsens bedömning av ovan nämnda rekvisit är att den sökta verksamheten i hög grad förändras i tiden, vilket är viktiga aspekter som måste vägas in. Det är framförallt fråga om att gruvan blir väsentligt djupare (270 och 370 m) med tiden, samtidigt som upplagen för gråberg och sovringsavfall (avfallsanläggningar) utvidgas i betydande omfattning.

Vad beträffar den sökta verksamhetens påverkan på ytvatten i berörda Natura 2000-områden (vattendraget Mertaseno - Torne- och Kalix älvsystem) bedömer länsstyrelsen att tillstånd bör kunna meddelas, under förutsättning att villkor för utsläpp av ämnen från den sökta verksamheten begränsas för att leva upp till ovan nämnda rekvisit. Såvitt länsstyrelsen nu kan bedöma bör det med hänsyn till vad som anges i

ovan nämnda bevarandeplan om risk för ökad belastning av miljöfarliga ämnen, i första hand vara fråga om suspenderande ämnen och koppar. Likaså bedömer länsstyrelsen att frågan om utsläpp av stoft till luft, närmare bestämt stoftnedfall, med tillhörande villkorsfråga, kopplas till frågan om påverkan på Natura 2000.

Transporter

Länsstyrelsen bedömer att det bör finnas förutsättningar att transportererna av rågods från den sökta verksamheten kan genomföras såsom bolaget har redovisat. Det förutsätter emellertid att ett antal åtgärder vidtas. Det förutsätter även ett klargörande huruvida riksintresset utmed del av väg E10, närmare bestämt sträckan Pitkäjärvi – Svappavaara, påverkas.

Länsstyrelsen bedömer utifrån risken för och konsekvenserna av uppkomst av tidvis besvärande damning från rågods som transporteras med lastbil och eller tåg, och i avsaknad av en närmare beskrivning av det ovan nämnda, att miljöbalkens allmänna hänsynsregler, däribland försiktighetsprincipen, bör tillämpas. Det är i sammanhanget av betydelse att nämna att miljöbalkens allmänna hänsynsregler föreskriver förebyggande åtgärder och försiktighetsmått så snart det kan befaras att en viss åtgärd skulle kunna medföra påverkan eller olägenhet för människors hälsa och miljön.

Länsstyrelsen bedömer i fråga om transporter av rågods att det ovan nämnda bör tillämpas på sådant sätt att bolaget för det första ska täcka lastbilstransportererna (lasten) så att risken för damning från finkornigt rågods påtagligt minskar. Detta bör gälla så länge transportererna i allt väsentligt äger rum på allmän väg. För det andra bedömer länsstyrelsen att bolaget bör täcka järnvägstransportererna (lasten) så att risken för damning från finkornigt rågods påtagligt minskar, eller att bolaget på annat sätt kan redovisa annan åtgärd som säkerställer samma syfte.

En för länsstyrelsen annan viktig frågeställning att bevaka kopplad till transportererna med tunga fordon utmed allmän väg är risken för ökad och påtaglig nedsmutsning av väg och vägområde som kan drabba andra fordon och trafikanter. Omfattande

nedsmutsnings/damning kan också så småningom ackumuleras i betydande mängd i diken och spolats ut i närbelägna mindre vattendrag med olägenheter och skada för vattenlevande organismer som följd. Länsstyrelsen konstaterar att bolaget har uppgett att det finns risk för att rågodstransporterna kommer att damma. Bolaget har emellertid uppgett att det inte kommer att utgöra något problem för några boendemiljöer eftersom det endast finns ett fåtal hus utmed sträckan och att det finns trädridåer mellan vägen och fastigheterna. Länsstyrelsen delar bolagets bedömning i fråga om boendemiljöer. Däremot bedömer länsstyrelsen - i motsats till bolaget - att risken och konsekvenserna av nedsmutsnings av väg E10 kan vara påtaglig.

Sprängning och påverkan på väg E10

Tillräcklig framkomlighet är av central betydelse i samband med att vägen kommer att behöva stängas i samband med sprängning. Detta gäller i synnerhet för samhällsviktiga funktioner som måste använda vägen, som är den enda i området, i samband med utryckning. Det är i nyss nämnda avseende framförallt fråga om brådskande transporter för akutsjukvård, räddningstjänst- eller polisinsatser. Bolaget har preciserat under vilka tider på dygnet som avstängning/sprängning kommer att äga rum, hur länge avstängningen kommer att vara och hur det avser att hantera stängningsförfarandet (utarbete rutiner genom samråd) m.m.

Såvitt länsstyrelsen kan bedöma finns mycket begränsade praktiska möjligheter att finna någon annan lösning för när, var och hur sprängning, med tillhörande avstängning av väg E10 ska kunna äga rum för att trafiken ska undgå tillfällig avstängning. Sprängning bör därför vidtas under de tidpunkter på dygnet som medför minsta möjliga störning på vägens funktion och tillgänglighet. Bolagets förslag till när sprängning och därmed hörande vägstängning bör äga rum, synes vara rimligt. Det är närmast fråga om nattetid, då trafikflödet vanligtvis är väsentligt lägre än dagtid.

Länsstyrelsen har uppfattat att bolaget kommer att ha möjlighet att med kort varsel och bibehållen säkerhet avbryta en planerad sprängning om det skulle uppstå ett angeläget behov av fri väg för samhällsviktiga funktioner förbi Mertainen. Läns-

styrelsen har emellertid inte kunnat finna någon tydlig rutin eller föreskrift för att det ska kunna äga rum eller på annat sätt säkerställas. I syfte att leva upp till kravet på tillräcklig tydlighet, bedömer länsstyrelsen att bolaget bör redovisa en konkret och tydlig rutin, föreskrift eller villkor för hantering av frågan om avstängning av väg El 0 i samband med sprängning. Detta för att så långt möjligt säkerställa att tillräckliga och nödvändiga kontakter och samråd vidtas med samtliga berörda parter (samhällsviktiga funktioner) innan sprängning.

Rennäring

Länsstyrelsens ovan nämnda bedömning av frågan om lokalisering av upplag för sidoberg och sovringsavfall med hänsyn till naturvärden, har en direkt koppling till myndighetens bedömning av detsamma med hänsyn till rennäringen i området.

Oavsett vilket lokaliseringsalternativ för ovan nämnda gråbergsupplag som skulle komma ifråga bedömer länsstyrelsen att inverkan på rennäringen i området inte kan anses vara obetydlig. Det kan närmast vara fråga om påtagliga effekter under den tid på året som renar vistas i, eller passerar Mertainen. Länsstyrelsen har härvidlag beaktat såväl de direkta markanspråk som kommer i ifråga, som de direkta störningar i form av påtaglig neddamning och buller i samband med sprängning som också kommer att uppstå till följd av den sökta verksamheten.

Även om alternativ 5, Mertainen väster, skulle befinnas vara mindre olämpligt än sökt alternativ 2, Mertainen öster, bedömer länsstyrelsen att det senare området i betydande omfattning kommer att påverkas mer påtagligt av damning och buller från sprängning. Detta eftersom det området är beläget i omedelbar anslutning till den planerade gruvan. En stor del av det renbetesområde som finns i detta område kommer därför knappast att klara den ackumulerade miljöpåverkan, däribland med avseende på nedfallande stoft, som området sammantaget kommer att utsättas för. Av detta skäl bedömer länsstyrelsen att det kanske minst dåliga lokaliseringsalternativet även ur rennäringssynpunkt är att upplagsområdet lokaliseras så nära det direkta påverkansområdet från gruvan som möjligt, i detta fall Mertainen öster.

Vad beträffar den i området befintliga renflyttningsleden som är av riksintresse för rennäring, konstaterar länsstyrelsen att bolaget har förklarat sig berett att vidta åtgärder i syfte att säkerställa att leden även fortsättningsvis ska kunna vara ändamålsenlig och funktionell. Åtgärden består i att flyttleden justeras i viss utsträckning för att en så kallad ekodukt ska kunna anläggas med tillhörande anordningar. Länsstyrelsen bedömer att det för närvarande synes vara en lämplig åtgärd. Det är emellertid osäkert om den i sig kommer att vara tillräcklig med hänsyn till hur den sökta verksamheten kommer att utvecklas. Däribland med avseende på oförutsedda konsekvenser för rennäringen och då samråd med samebyarna alljämt pågår.

Länsstyrelsen konstaterar att ett flertal frågor för närvarande är föremål för fortsatta samråd och diskussioner mellan bolaget och berörda samebyar. Länsstyrelsen bedömer därför att det är lämpligt att bolaget under en utredningstid närmare identifierar och utreder konsekvenserna för rennäringen i samråd med berörda samebyar och ger in en utredning för mark- och miljödomstolens prövning.

Utsläpp till luft

Länsstyrelsens erfarenhet är att det tidvis kan förekomma mycket besvärande damning från gruvverksamhet. Betydande källor till damning utgörs vanligtvis av såväl gråbergsupplag, som dagbrottskanter av morän och öppna väg- och anläggningsytor. Länsstyrelsen bedömer att fristående anläggningar för kross- och sovring utgör särskilt riskbenägna källor till uppkomst av besvärande och betydande damning. Länsstyrelsens generella erfarenhet är att det i samband med sprängning även uppstår särskilt stora mängder fint stoft i luft som sprids över betydande ytor och som är av betydelse för människors hälsa eller naturmiljön. Det finns därför anledning att anta att bolagets planerade verksamhet i Mertainen inte utgör något undantag i ovan nämnda hänseende.

Frågan om uppkomst, omfattning och konsekvenser av damning från en sådan verksamhet som nu är aktuell är enligt länsstyrelsen uppfattning primärt en tillåtlighetsfråga, för vilken åtgärder bör tas i beaktande för att begränsa negativ

påverkan. Länsstyrelsen bedömer att det är en uppenbar fördel i sammanhanget att det i Mertainenområdet inte förekommer bostadsbebyggelse.

Länsstyrelsen har i och för sig inget att erinra mot bolagets förslag till villkor om att bolaget ska vidta åtgärder för att motverka störande damning. Värdet av föreskriften är emellertid mycket begränsat och därför inte tillräckligt. Länsstyrelsen bedömer att tillräckliga förutsättningar föreligger att överväga att bolaget bör åläggas en högsta tillåten nivå för stoftnedfall på mark utanför gruvindustriområdet.

Av betydelse är att det i området finns olika motstående intressen som är särskilt känsliga mot påtaglig damning. Som nämnts ovan utgörs dessa bland annat av höga naturvärden med känsliga arter som finns i området och den rennäring som bedrivs. Båda dessa kategorier är känsliga för påtagliga mängder nedfall av stoft/damm. Det kan exempelvis nämnas att om de växtarter i området utanför gruvindustriområdet, som omfattas av artskyddsförordningen, belastas med icke obetydliga mängder damm kan det leda till att bestånden på sikt dör, direkt eller indirekt. Det skulle i så fall vara allvarligt. Likaså är av betydelse att det i området inte finns andra verksamheter som rimligtvis kan bidra till stoftnedfall, annat än obetydligt. Det är enligt länsstyrelsens uppfattning en mycket viktig faktor i sammanhanget.

Utsläpp till vatten

Sammantaget bedömer länsstyrelsen att Mertaseno för närvarande är en opåverkad, nära naturlig bäck avseende vattenkemiska och biologiska förhållanden och som ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem.

Länsstyrelsens utgångspunkt är att vattendraget ska bibehålla miljö kvalitetsnormen god ekologisk status. Det innebär bland annat att Mertasenos vattenkemi inte ska förändras så att det finns risk för försämring av de biologiska parametrarna, exempelvis för artsammansättning och att förekomsten av olika funktionella grupper förändras. Även om bolaget inte har kunnat finna flodpärlmussla i Mertasenos vattensystem, bedömer länsstyrelsen att det är viktigt att beakta Mertaseno som potentiellt flodpärlmusselvatten. Detta eftersom vattendraget uppfyller flodpärl-

musslans krav på habitat, vattenkemi och förekomst av reproducerande bestånd av öring.

Naturvårdsverket

För ansökt verksamhet krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken eftersom verksamheten på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000 område. Verksamheten är av en sådan typ och omfattning att redan det motiverar en prövning av Natura 2000 frågan. Problemen med stoftnedfallet är oklart och därmed också vilken påverkan det kan få på Natura 2000-området tillsammans med ett ökat kvävenedfall. Bolaget har inte heller visat vilka effekter grundvattenavsänknigen får för Rautas.

Den planerade gruvverksamheten kommer att ligga i anslutning till Natura 2000-området Rautas. Här finns flera av de naturtyper som i EU:s art- och habitatdirektiv klassas som allra mest värdefulla, t ex Aapamyrar, Palsmyrar och Västlig taiga. Dessa naturtyper är utpekade som särskilt skyddsvärda med en begränsad utbredning inom EU, vilket innebär att Sverige har ett särskilt ansvar för att bevarandestatusen för naturtyperna upprätthålls. I bevarandeplanen för Natura 2000-området Rautas anges ett antal hot mot områdets bevarandestatus. Bl. a. kan åtgärder som påverkar områdets hydrologi och hydrokemi negativt, inklusive åtgärder utanför Natura 2000-området, påverka de utpekade naturtyperna i området och medföra en förändrad artsammansättning.

Det framgår av underlaget att verksamheten kommer att ge upphov till damning i samband med sprängningar, verksamhet vid krossnings- och sovringsområdet, deponier och transporter. Bolaget har enligt miljökonsekvensbeskrivningen en målsättning att nedfallet ska vara högst 2,5 g stoft/m²/30 dagar baserat på erfarenhetsvärden från bolagets andra verksamheter. Det skulle medföra en tillförsel av 600 g partiklar/m² under 20 år. I emissionsberäkningen ingår inte resuspensionen av partiklar från de interna transporterna. Dessutom inkluderas inte damningen från krossanläggning, upplag, interna vägar och sprängning. Det kan därför förutsättas att stoftnedfallet inom Natura 2000-området Rautas blir avsevärt större än vad

emissionsberäkningarna visar. Innehållet i stoftet redogörs inte för men det framgår att damning av mineralt material kan medföra ändrade näringsförhållanden och förändrade förutsättningar för fotosyntes. Det kan därför inte uteslutas att damningen kan påverka de utpekade naturtyperna i området och medföra en förändrad art-sammansättning.

Länshållningen av dagbrottet kommer att ge en grundvattenavsänkning i området. Bolaget har inte på ett tillfredsställande sätt klargjort att denna avsänkning inte kommer att medföra betydande påverkan på Natura 2000- området. Det framgår i miljökonsekvensbeskrivningen att den teoretiska avsänkning i berg kan sträcka sig långt in i Natura 2000 området Rautas. Bolaget menar att grundvattensänkning i jord inte kommer att påverka grundvattennivåerna söder om väg E10. Vägens inverkan på grundvattenavsänkning är oklar och inte närmare beskriven. Samtidigt framgår av handlingarna att grundvattenavsänkning i berg kan påverka grundvattennivåerna i jordlagren om inga tätande lager förekommer däremellan. Om så är fallet behöver klargöras. Bolaget har endast gjort teoretiska beräkningar av grundvattenavsänkning och har inte beaktat inverkan av vad de benämner spröda deformationszoner med lägre strömningsmotstånd än omgivande berg. Det framgår dock att sådana zoner kommer att få en styrande effekt på formen och utbredningen av den grundvattenavsänkning som uppkommer till följd av dagbrottet. Sådana zoner finns strax söder om mineraliseringen med nordlig till nordostlig riktning. Sådana deformationszoner verkar sammanbinda Natura 2000 området med gruvområdet. Detta medför ytterligare risk för grundvattenavsänkning även inom Natura 2000 området Rautas.

Emissionsberäkningarna visar att verksamheten kommer att ge ett märkbart tillskott av kväve till nuvarande halter i luft i närområdet. Kvävebelastning vid bolagets beräkningspunkt i Natura 2000- området Rautas ökar. Det kan inte uteslutas att de arter som ska skyddas är känsliga för en förändring i näringsbelastningen.

Kiruna kommun

Väg E10 utgör den enda vägförbindelsen mellan Kiruna och övriga delar av kommunen och länet. Väg E10 är av avgörande betydelse för alla marktransporter för patienter från Kiruna då akutkirurgi, BB och andra tidskritiska medicinska insatser numera är lokaliserade till Gällivare sjukhus. Dessutom utgör vägsträckan den enda möjligheten att från Kiruna dirigera ut räddningstjänst och ambulanser till kommunens byar och samhällen söder om Mertainen. Kirunas kommunstyrelse har i samband med behandlingen av detaljplan för Mertainen uttalat att kommunen förutsätter att Trafikverket anordnar en förbifart vid Mertainen om E10 måste stängas av vid LKAB:s sprängningstillfällen.

Kiruna kommun yrkar med hänvisning till den påverkan som en avstängning av vägen medför avseende räddningsinsatser, sjuktransporter och övrig trafik att domstolen ålägger verksamhetsutövaren att genom uppgörelse med Trafikverket säkerställa att alla transporter vid alla tidpunkter kan passera Mertainen utan hinder, oavsett om E10 vid tillfället är avstängd för sprängningsarbeten vid gruvverksamheten.

Naturskyddsföreningarna

Vad gäller val av lokalisering av upplagen kan det föreslagna alternativet inte godkännas. Den östra sidan har så pass höga naturvärden att deponi inte får ske där. Föreningarna förordar västra alternativet för sidobergsupplagen då de områdena inte har lika höga naturvärden som östra sidan. Även i bolagets förslag till upplag på västra sidan är dock sovringsavfallet kvar på östra sidan och tar i anspråk värdefulla områden på den östra sidan. Sovringsavfallet inkräktar på några av de finaste områdena i öster och måste därför också flyttas.

Skogar som finns på östra sidan Mertainen är det inte stora områden kvar av i Sverige. Om upplagen läggs på ostsidan kommer livsmiljön för många arter som finns i området att försvinna för gott. Sammantaget så har Mertainens ostsida med dess variation i markfuktighet, gamla träd och gott om lågor i olika nedbrytnings-

stadier absolut högsta skyddsklass som man kan tänka sig i Sverige. Problemen för de rödlistade arterna är att deras livsmiljö krymper för varje dag.

Det valda alternativet som bolaget sökt tillstånd för skulle medföra irreversibla skador på höga naturvärden på östsidan. Vid val av alternativ synes det som att bolaget lagt vikten på ekonomiska hänsyn. Föreningarna menar att vid ett så allvarligt ingrepp i naturen som gruvverksamheten innebär måste det väljas ett alternativ som begränsar skador så långt som möjligt. De ekonomiska aspekter som bolaget anför för valt alternativ kan inte väga upp den allvarliga skada som sker på allmänna intressen i form av naturvärden.

Vid avtäckningen av de områden som tas i anspråk för verksamheten måste grova träd och lågor flyttas till skyddade områden, för sådana substrat är ovanliga i skogslandskapet och till gagn för många rödlistade arter. Oavsett vilket alternativ som väljs krävs kompensationsåtgärder eftersom det är höga naturvärden i de områden som tas i anspråk av verksamheten. Verksamheten vid Mertainen innebär en stor påverkan på naturmiljön i området, till stor del på grund av ianspråktagande av värdefulla skogsområden för upplag men även utsläpp och grundvattensänkningar som påverkar omkringliggande områden. Att anlägga artificiella bohyllor kompenserar inte för de stora områdena av förstörda livsmiljöerna som irreversibelt förstörs. Ofrånkomligen förstörs stora ytor med högsta naturvärde. Gammelskogen som avverkas där brytning ska ske, har sådana värden att ekologisk kompensation måste ske genom att bolaget bekostar inköp från privata markägare av gammelskog av minst motsvarande naturvärden och åtminstone lika stor areal, samt reservatsbildning.

För att beakta miljökonsekvenserna från täktområdet är grundförutsättningarna att man på ett effektivt sätt utför vattenskyddsåtgärder så att belastningen på Mertaseno och Pounujoki inte medför någon fara för flora och fauna i åarna. Det är därmed av vikt att eventuella vidtagna vattenskydds konstruktioner skall försäkra att påverkat vatten till recipienterna är nöjaktig i alla situationer under årscyklerna vad avser variationer i vattenflödet inom belastningsområdet. Man skall därmed i det fortsatta

arbetet iakttaga största försiktighet under vinterhalvåret då det är lågvatten i recipienterna.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framkommer det inte hur värdet för ammonium kontra ammoniak har varit under provtagningssekvenserna och hur effektkoncentrationen bedömts vara då risk föreligger att värdena för ammoniak i Mertaseno överstiga koncentrationen för vilken risk för påverkan av akvatiskt liv ur toxikologisk synvinkel. Man bör i detta sammanhang påpeka att synnerlig försiktighet skall föreligga under lågvattenperioden då ammoniak har ett stor inneboende fara ur toxikologisk synvinkel. Ammoniakkoncentrationer i vatten kan ävenledes förorsaka skador på vegetationen och detta skall förvisso också beaktas i det fortsatta arbetet.

I övrigt bör framföras att vattenskyddet har en särställning i Europeiska unionen och är till för att vatten som bedömts ha hög eller god status inte försämras av bedriven verksamhet som påverkar recipienten ifråga.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

En förutsättning för den planerade gruvverksamheten är att en godtagbar lösning kan nås för avstängning av trafiken och vid behov framkomlighet för brådskande transporter på väg E10 i samband med sprängning i dagbrottet. Detta behöver regleras i särskilda villkor för verksamheten.

Havs- och vattenmyndigheten

Allmänt

Frågan huruvida den ansökta gruvverksamheten kommer att leda till sådan skada på de livsmiljöer som Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem är avsatt att skydda går inte går att bedöma på befintligt underlag och kan därmed inte uteslutas. Inte heller kan det uteslutas att verksamheten medför att de arter som avses skyddas, utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området. Det saknas en beskrivning av verksamhetens påverkan på naturmiljön i sin helhet samt arter och naturtyper som ingår i området utifrån en Natura 2000-prövning. Framförallt ser Havs- och vattenmyndigheten en stor risk för påverkan vid låga

flöden eftersom Mertaseno är ett relativt litet vattendrag och det totala flödet vid lågflöden till stor del kommer att utgöras av utsläppsvatten. Den ansökta verksamheten kan, på grund av sin art och omfattning, antas medföra en sådan betydande påverkan att det krävs ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Natura 2000-bevarandevärden och naturvärden i övrigt

Alla vattendrag i omgivningarna kring den planerade verksamheten ingår i Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem. I söder gränsar området till naturreservatet Aptasvare fjällurskog som även ingår som en del i Natura 2000-området Rautas. Torne och Kalix älvsystem utgörs av två stora outbyggda älvar och är Västeuropas enda riktigt stora oreglerade vattensystem. Vattensystemet är en av de få stora oreglerade älvarna med ursprungliga, naturligt reproducerande bestånd av östersjölox och havsöring. De arter som pekats ut enligt art- och habitatdirektivet för Torne och Kalix älvsystem är utter, lax, stensimpa, flodpärlmussla, grön flodtrollslända och venhavre. De utpekade skyddade naturtyperna i området är oligo-mesotrofa sjöar (Luongasjärvi), naturliga större vattendrag (Torneälven) och vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (Mertaseno, Luukajoki, Liukattijoki och Luongasjoki).

Två vattendrag avvattnar området kring Mertainen, Mertaseno och Puonojoki, vilka båda mynnar nedströms i Torne älv. Området runt Mertainen i övrigt består huvudsakligen av skog samt en del större och mindre våtmarker. Stora delar av skogarna är förhållandevis opåverkat av skogsbruk, vilket gör att skog och våtmarker har bedömts ha mycket höga naturvärden. Bäckens Mertaseno är meandrande och består i vissa delar av helt lugnflytande partier som bryts av ett antal ganska stora höljor vilket skapar förutsättningar för ett lokalt bestånd av större öring och även harr. Området runt Mertaseno är en i stort sett orörd mosaik av skog, myr och bäckmiljö med stor variation av olika habitat med mycket höga naturvärden. Myrmosaiken är i stort opåverkad av dikning och skogsbruk och bäcken har aldrig varit utsatt för rensning.

Naturvärdesinventeringen av området visar tydligt på de mycket höga naturvärden som finns i området med avseende på naturmiljön, både landanknutna och vattenanknutna naturvärden och som förekommer både inom och utanför områden avsatta för skydd och bevarande av naturvärde och känsliga naturområden. Mertaseno är det vattendrag som planeras bli recipient för överskottsvatten från den planerade verksamheten. I efterbehandlingsskedet kommer Mertaseno, Pounojoki och Saittajärvi att ta emot vatten som passerat det efterbehandlade verksamhetsområdet. Den mest påtagliga påverkan i det inledande skedet som kommer att ske på vattenmiljöer och vattenanknutna Natura 2000-naturtyper är genom verksamhetens utsläpp direkt i recipienten Mertaseno, som är en del av Natura 2000-området Torne och Kalix älvsystem. Utsläppen innebär en betydande ökning i recipienten av kväve och kväveföreningar vilka kan ha en direkt och/eller indirekt påverkan på livsmiljöerna i området. Ammonium och ammoniak har toxiska effekter och kan även leda till stor syreförbrukning. Ekosystemet riskerar att påverkas direkt av utsläpp av metaller men även genom ackumulering och fastläggning i sediment nedströms i vatten-systemet. Flödena, som beräknas öka med i snitt 20 %, och vid lågvattenflöden med upp till 62 % riskerar att få negativa effekter i Natura 2000-området då växt- och djurlivet är anpassat till naturliga flöden. Ett utsläpp med en stor andel grundvatten som har en avvikande sammansättning med t.ex. högre koncentrationer mineraler riskerar också att ge en negativ påverkan. I tillägg kommer grundvattenpåverkan i övrigt, markarbeten, skogsavverkning, anläggning av vägar, dikningar av våtmarker och myrar m.m. samt damning inom området innebära en direkt eller indirekt påverkan på vattenmiljöer genom risk för t.ex. ökade utsläpp, nedfall, grumling, brunifiering, fragmentering av livsmiljöer, samt ändrade hydrogeologiska förutsättningar i stort och ändrad flödesregim.

I bevarandeplanen för Torne och Kalix älvsystem anges gruvor/prospekteringar som ett hot mot de ingående naturtyperna och arterna p.g.a. risk att ge en ökad belastning av miljöfarliga ämnen som tungmetaller och näringsämnen, att närområdet under anläggningstiden utsätts för stora fysiska påfrestningar samt att det även kan innebära påverkan på vattenföringen då stora mängder vatten ofta används.

Miljökvalitetsnormer och icke-försämringskravet

Vattenförekomstens status får inte försämrast. Åtgärder får således inte vidtas eller verksamhet bedrivs som kan medföra att statusen försämrast. Högsta tänkbara krav ska därför ställas på en minimering av utsläppen för att motverka en försämring av statusen. Vattenförekomsten Mertaseno har tidsfrist till att uppnå god ekologisk status till år 2021 på grund av kontinuitet. Det innebär inte att det finns utrymme för att övriga parametrar överskrids. Vattenförekomsten har god kemisk ytvattenstatus. För denna gäller att status ska bibehållas eftersom normen är god kemisk ytvattenstatus 2015. Bolaget hävdar att enligt deras beräkningar kommer koncentrationerna av utsläppta ämnen ligga väl under vad som gäller för att klassificera att vattenförekomsten har god kemisk ytvattenstatus. De uppger även att eftersom det inte finns någon tydlig generell koppling mellan kvävehalter och effekter på de biologiska kvalitetsfaktorerna har inte några grunder för statusklassificering för utgående kvävehalter tagits fram. Bolaget gör utifrån detta resonemang bedömningen att miljökvalitetsnormerna med avseende på ekologisk och kemisk status inte kommer att äventyras på grund av den planerade verksamheten. Havs- och vattenmyndigheten ställer sig tveksam till att verksamheten inte kommer att påverka möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna både vad gäller god ekologisk status och god kemisk ytvattenstatus. Myndigheten anser att det fortfarande förekommer osäkerhet om vilka halter av metaller i recipienten som slutligen kan förväntas samt vilken klassning de har enligt aktuella bedömningsgrunder. För exempelvis koppar, motsvarar de beräknade utsläppshalterna en mycket stor avvikelse vad avser små vattendrag i norra Sverige. Vidare har inte påverkan bedömts vid mycket låga flöden.

Den sammanvävda bedömningen visar att det, genom signifikant ändrade flöden i Mertaseno, markant ökade kväveutsläpp och möjlighet till ökade metallhalter i vatten och sediment kan uppstå sådana kumulativa effekter att vattenmiljön kommer att förändras. Det finns därigenom även en risk att god ekologisk status inte kan uppnås samt att god kemisk ytvattenstatus inte kan bibehållas.

Utsläpp av kväve och kväveföreningar

I miljökonsekvensbeskrivningen uppges att bristen på fosfor kommer att vara den begränsande faktorn för övergödning i Mertasenos vattensystem. Både fosforhalten och kvävehalten varierar under året och mellan åren och man kan utläsa att N/P-kvoten varierar mellan 8 och över 30 vilket gör att det inte kan uteslutas att utsläppen av kväve kommer att öka risken för övergödning. För N/P-kvoter mellan 20 och 30 är det inte troligt att kväve är begränsande för tillväxt och mellan 10 och 20 kan både kväve och fosfor vara begränsande. Det finns indikationer på att kväve kan vara begränsande i vissa näringsfattiga sjöar och vattendrag (i t.ex. fjällen) samt i kraftigt övergödda sjöar och vattendrag. I tillägg till detta anges att halten av fosfor redan är förhöjd längre nedströms i Mertasenos vattensystem. I sjöar med förhöjd fosforhalt är det troligt att den ökade kvävetillförseln kan ha negativa effekter på ekosystemet genom ökad övergödning.

Bolaget anger att halten kväve inte kan beräknas längre ner i sjösystemet eftersom ammonium genom bakteriell omvandling kommer att omvandlas till nitrit och nitrat. Denna omvandling kommer dock att vara mycket långsam, särskilt vintertid. Bolaget bör därför utreda vilka halter av ammonium och ammoniak som transporteras i Mertaseno och mätning bör ske även i nedströms liggande sjöar. Vid omvandlingen av ammonium till nitrit förbrukas syre i vattensystemet, detsamma gäller vid omvandlingen av nitrit till nitrat. Vid stora utsläpp av kväve kan syrenivåerna i vattenförekomsten minska, detta medför stress för fisk och andra organismer.

I vattendraget förekommer bland annat arterna öring och harr vilka är mycket känsliga för höga halter av kväve. Mertaseno är inte utpekad som ett fiskvatten i förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten men förordningen kan ändå tjäna som en vägledning för detta vattendrag eftersom systemet bedöms ha kvaliteter som kan liknas ett laxfiskvatten då det förekommer öring och harr.

Havs- och vattenmyndigheten ifrågasätter om bästa möjliga teknik har använts för kväverening och för att minimera andelen kväve som inte förbrukats vid spräng-

ning. Kväverening av olika slag har installerats/håller på att installeras vid ett antal gruvor i Sverige. Havs- och vattenmyndigheten är medveten om att klimatet kommer att påverka möjligheterna för val av reningsteknik eftersom de låga temperaturerna gör att t.ex. bakteriers omvandling av kväve går långsamt. Detta gör också att man vid utsläpp från denna gruva kan förvänta sig en stor spridning av kväveföreningarna i vattendragen innan de omvandlas. Detta gör det extra viktigt att utreda möjligheterna för kväverening. Bolaget behöver utreda möjligheten att minimera kväveutsläppen genom att t.ex. minska andelen oförbrukad kväve och/eller minska lakningen av kväve från området. Detta för att säkerställa att inte organismerna i vattenförekomsten påverkas av förändrade syrehalter och giftiga ammonium/ammoniakhalter. Men även för att förhindra en långväga spridning av kväveföreningar inom avrinningsområdet.

Utsläpp av metaller och andra miljöfarliga ämnen

Det kan noteras att halter av koppar beräknas kunna avvika från naturliga bakgrundskoncentrationer. Särskilt vid lågvattenflöden finns det enligt bolagets beräkningar en ökad risk att halterna i utsläppet av koppar till Mertaseno kan överstiga halter som innebär att det finns en risk för påverkan på vattenmiljön. Innan slutliga villkor kan fastställas behöver förekomst av metaller och verksamhetspecifika organiska ämnen i utsläppen utredas, samtidigt som det under en provotid inte kan tillåtas ske sådana utsläpp av miljökvalitetsnormerna riskerar att inte kunna innehållas. Mot bakgrund av detta krävs provisoriska villkor baserade på de halter som inte får överskridas i recipienten men med beaktande av den spädning som sker.

När det gäller utsläppen av olja till ytvatten bör det utredas hur dessa kan minimeras och huruvida det sker betydande utsläpp av aromatiska och alifatiska kolväten samt PAH, i synnerhet med avseende på de som regleras genom 2008/105/EG och därmed ingår i miljökvalitetsnormen för kemisk ytvattenstatus. Det ska enligt Havs- och vattenmyndighetens uppfattning även utredas och säkerställas att toxiciteten för de medel som används i dammbekämpande syfte är så låg att inga effekter kan förväntas i vattenförekomsten. Vidare ska det säkerställas att ämnena är

lätt nedbrytbara och fullständigt nedbrytbara för att inga persistenta restprodukter släpps ut i vattenförekomsten och samt att deras sammansättning skall vara sådan att indirekta effekter orsakade av syreförbrukning under nedbrytning undviks.

Bolaget drar i ansökan slutsatsen att metallkoncentrationerna ökar (i vatten) men att de klingar av nedströms. Liknande resonemang relaterat till utspädningseffekter förs om konsekvenser i efterbehandlingskedet. Bly, kadmium, kvicksilver och PAH pekas i artikel 3.3 till 2008/105/EG ut som ackumulerande ämnen och skall som sådana övervakas i ackumulerande matriser och om halterna ökar signifikant ska åtgärder sättas in. En bedömning av risken för att dessa metaller ökar i vattenförekomsten, i t.ex. ackumulationsområden nedströms till följd av de mängder av metaller och andra ämnen som förväntas tillföras från den planerade verksamheten, har inte gjorts av bolaget. De förslag på provisoriska villkor som lämnas av Havs- och vattenmyndigheten kan därför också bara baseras på risk för effekter utan att beakta risk för upplagring i ackumulerande matriser. Inom den recipientkontroll som föreskrivs skall därför halterna av ackumulerande ämnen, i synnerhet bly, kadmium, kvicksilver och PAH undersökas i sediment och/eller biota. Om halterna visar sig öka signifikant under provotiden ska åtgärder sättas in.

Trafikverket

E10 ingår i stamvägnätet och är ett riksintresse för kommunikationsanläggningar enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. E10 ingår också i den svenska delen av EU utpekade Trans-European Transport Network och är därmed av särskild internationell betydelse. E10 ingår i ett nät av vägar som har sådana speciella funktioner för transportsystemet att anläggningen så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av den.

Trafiken kommer enligt handlingarna att öka från ca 2480 fordon per dygn år 2010, varav 530 tunga fordon, till ca 4215 fordon per dygn år 2015, varav ca 1870 tunga fordon. Av dessa kommer bolaget fordon att utgöra omkring en tredjedel av den totala trafiken. Med dispens att köra 90 tons lastbilar räknar bolaget med att avsevärt minska transportererna från Mertainen. När det gäller dispenser har Trafikverket

öppnat för trafikering med tyngre och längre fordon i vissa relationer. Trafikverkets inriktning är att långvariga dispenser kan ges där så är lämpligt ur tillgänglighets- skäl, miljöskäl samt trafiksäkerhetsskäl samt att alternativa lämpligare transport- möjligheter saknas. Trafikverkets bedömning är att lämplig järnvägsinfrastruktur finns parallellt med väg E10 och att en anslutning kan göras till gruvan utan orim- liga kostnader och övriga negativa effekter. Därmed är inriktningen att Trafikverket är mycket restriktiva till att ge en långvarig dispens för Malmtransporterna på väg E10 mellan Mertainen och Svappavaara. Trafikverket utreder för närvarande möjligheten att möta anspråket från gruvnäringen och de ökade transporterna genom att hitta lösningar som främjar tillgängligheten, trafiksäkerheten och miljön. En vägplan har varit på samråd. Trafikverket har gentemot bolaget förmedlat sitt krav på planskild anslutning till E10.

Trafikverket förordar en järnvägslösning som en hållbar miljövänlig transport- lösning och för att lösa rådande osäkerheter om bolagets logistikval har Trafik- verket även lämnat förslag till hur en framtida järnvägsbro kan nyttjas för den initiala lastbilstrafik som är aktuell fram till dess att bolaget slutgiltigt valt strategi för sin transportlösning.

Gruvverksamheten medför sprängning som brytningsmetod. Säkerhetsavstånd vid sprängning i dagbrottet har beräknats till 800 meter från dagbrottets kant. Kortaste avståndet från planerad dagbrottskant till E10 är endast 300 meter. Det första året av produktion bedöms inte E10 att påverkas då sprängning sker utanför säkerhets- avståndet. Vid full produktion i dagbrottet kommer sprängning att ske 3-5 gånger per vecka och av dessa sprängningar kommer E10 att påverkas 1-4 gånger per vecka. Vid dessa tillfällen planeras sprängningarna i första hand att ske nattetid då trafikintensiteten är som lägst. För att klara säkerheten önskar bolaget att stänga E10 då sprängning sker inom säkerhetsavståndet. Den totala tiden för avstängning bedöms vara 10-20 minuter. Bolaget samråder med berörda myndigheter, bland annat med Trafikverket om lämpliga skyddsåtgärder (riktlinjer, säkerhetsrutiner etc.) i samband med eventuella stängningar.

BOLAGETS GENMÅLE OCH KOMPLETTERING

Natura 2000-prövning

Den ansökta verksamheten kommer att förläggas utanför nämnda Natura 2000-områden med undantag för ett litet område om drygt 0,8 ha som skulle behöva tas i anspråk om och i så fall när det anläggs ett stickspår mellan malmbanan och industriområdet. Någon påverkan av betydelse förutses inte till följd av ett sådant direkt ingrepp i området. När det gäller risken för indirekt påverkan på Rautas Natura 2000-område är det damning och avsänkning av grundvattennivån som utgör riskfaktorer. Viss påverkan i form av habitatförlust och ändrade näringsförhållanden kan också förutses. Den samlade bedömning är emellertid att den ansökta verksamheten inte kommer att innebära någon betydande negativ påverkan på möjligheten att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för någon av de naturtyper, utpekade med stöd av Art- och habitatdirektivet, som återfinns inom området. Samma bedömning görs för de skyddade arter som återfinns inom området med undantag för Myrbräcka. För denna art finns en viss risk för påverkan via grundvattensänkning.

När det gäller förhållandena i Torne och Kalix älvsystem kommer verksamheten att ha viss påverkan på både flödesförhållanden och vattenkemi i recipienten. Slutsatsen är emellertid även här att den ansökta verksamheten inte kommer att medföra någon betydande påverkan på vare sig den naturliga flödesbilden eller belastningen av miljöstörande ämnen.

Rautas

När det gäller risken för påverkan genom avsänkning av grundvatten har bolaget analyserat bl.a. de geologiska förutsättningarna med avseende på sprickzoner m.m. samt på ett mer övergripande plan klargjort grunderna för bedömningarna beträffande förväntad grundvattensänkning. I kompletterande rapport har bolaget redogjort för ovan nämnda faktorer och omständigheter samt bekräftat sin tidigare bedömning angående risken för påverkan på Rautas Natura 2000-område. Bolaget har uppdragit åt docent Sven Follin vid Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm att granska det underlag varpå bolaget grundar sina bedömningar när det gäller påverkan på grundvattennivåerna i omgivningen till den planerade verksamheten. Av Follins yttrande

framgår sammanfattningsvis att han finner de metoder som tillämpats är ändamåls-
enliga och i överensstämmelse med gängse praxis och att det tillgängliga underlaget
är tillräckligt för gjorda bedömningar.

Med utgångspunkt i det ingivna underlaget vidhåller bolaget att det inte föreligger
någon risk av betydelse att den grundvattenavsänkning (i berg respektive jord) som
verksamheten kommer att ge upphov till kommer att innebära en sådan negativ på-
verkan av betydelse på Rautas Natura 2000-område. En beskrivning av hur grund-
vattnet kommer att kontrolleras genom regelbundna mätningar av nivåerna i jord
och berg i området mellan dagbrottet och Natura 2000-området finns i handling-
arna. Vid oförutsedd grundvattenavsänkning har bolaget även redovisat vilka
skyddsåtgärder som kan vidtas för att upprätthålla grundvattennivåerna i jordlagren
under den tid som dagbrottet dränerar omgivande grundvatten. De avskärmande
diken som utförs för att avleda ytvatten från dagbrottet leds ner till markområdet
mellan dagbrottet och Rautas. Vid behov kan detta vatten genom konstgjord
infiltration nedföras till grundvattnet. Vid ytterligare behov av vatten finns
länshållningsvatten från dagbrottet och vatten från de borrade brunnarna att tillgå.

Bolaget har kompletterat tidigare gjorda bedömningar avseende risken för påverkan
på växtligheten i Rautas till följd av deposition av i första hand stoft och kväve,
samt även analyserat risken för påverkan genom förhöjda halter av kväve i samband
med snösmältning och extrema väderförhållande. Av materialet framgår samman-
fattningsvis att kvävehalten i Rautas även efter det förväntade tillskottet från den
ansökta verksamheten kommer att vara låg och ligga under den genomsnittliga
depositionen för Norrbotten år 2011. Den kommer också att ligga under de kritiska
belastningsnivåer som har beräknats av CCE (Coordination Centre for Effects) för
aktuella naturtyper. Mot bakgrund av bland annat detta och efter en genomgång av
känsligheten för ökade kvävehalter hos arter som är av särskilt intresse i Rautas
görs bedömningen att den ökade depositionen av kväve inte kommer att medföra
någon påverkan av betydelse. När det gäller halten nedfallande stoft inom Natura-
2000 området Rautas kan denna med god sannolikhet antas inte överstiga bolagets
interna miljömål om 2,5 g/m² per 30 dagar. Det är rimligt anta att den största

depositionen kommer att ske närmast verksamheten, utanför Rautas Natura 2000-område. Avslutningsvis konstateras att en naturlig årscykel, med ökade tillskott av kväve, svavel och partiklar i samband med snösmältningen inte i sig är något hot mot någon av de utpekade arterna eller naturtyperna i Rautas. Den bedömda ökningen av ämnen som tillförs efter snösmältningen är inom gränserna för vad ekosystem och arter tål. Naturtyperna och arterna är anpassade efter snösmältningens pulser av näringsämnen.

Torne och Kalix älvsystem

Den beräknade flödesförändringen vid sökt verksamhet bedöms inte vara betydande för den naturliga flödesbilden. Förändringen bedöms därmed inte heller ge upphov till negativ påverkan på det akvatiska ekosystemet i avrinningsområdet. Det innebär också att en av de viktigaste förutsättningarna för en gynnsam bevarandestatus i några av de utpekade naturtyperna i Natura 2000-området, ett naturligt fluktuerande vattenstånd, inte bedöms påverkas på ett betydande sätt. Metallhalterna kommer även fortsättningsvis att vara mycket låga eller låga. De beräknade framtida halterna kommer att motsvara god eller hög status för samtliga metaller som kan bedömas eller klassificeras (ekologisk och kemisk status). De beräknade framtida nivåerna ligger också klart under gällande gränsvärden under normalt förekommande flöden. Mot denna bakgrund kommer de miljökvalitetsnormer som är av gränsvärdeskaraktär inte att överskridas och god ekologisk status och god kemisk status med avseende på metaller kommer därmed att kunna upprätthållas i Mertaseno. De metallhalter som kan förväntas under lägsta lågvattenföring kommer att ligga på nivåer som klassas som låga eller mycket låga vilket innebär att förväntad status blir hög eller god.

När det gäller kväve konstateras att halterna och den arealspecifika förlusten av kväve kommer att öka väsentligt i Mertaseno. Samtidigt konstateras att kvoten mellan mängden totalkväve respektive totalfosfor har överstigit 30 vid samtliga provtillfällen under sommarperioderna 2011 och 2012 vilket visar att fosfor är den begränsande faktorn i Mertaseno. I rapporten hänvisas också till recipientundersökningar som har gjorts i Svappavaara och Kiruna vilka inte visar på någon egentlig

påverkan på ekosystemen på grund av kväve. Med stöd av det anförda bedömer bolaget att totalkvävehalten inte kommer att ha någon negativ effekt på det akvatiska ekosystemet i Mertaseno.

I övrigt görs vissa jämförelser med de rikt- och gränsvärden som gäller för ammoniak enligt förordningen (2001:554) om miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten och konstateras att dessa kan komma att överskridas under vissa flödessituationer. Dock konstateras också att Mertaseno inte är utpekad som lax-fiskevatten enligt den aktuella förordningen varför miljö kvalitetsnormen inte är tillämplig. Den närmaste vattenförekomst där normerna är tillämpliga är Kalixälven till vilken Torne älv ansluter vid Tärendö, ca 130 km nedströms den ansökta verksamheten. Även vid en enkel överslagsberäkning framgår klart att de förväntade utsläppen av kväve från den ansökta verksamheten aldrig kan nå sådana nivåer att de påverkar förutsättningarna att innehålla gällande kvalitetsnormer i Kalixälven. För övrigt kan noteras att den del av Mertaseno som ligger i anslutning till den ansökta verksamheten inte är klassad enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

Dispens enligt artskyddsförordningen

Den planerade verksamheten kommer att medföra påverkan på vissa arter som åtnjuter skydd enligt artskyddsförordningen (2007:845). Påverkan kommer att drabba såväl enskilda individer som deras livsmiljöer. Vad gäller djurarter som omfattas av bilaga 1 till artskydds-förordningen är bedömningen att inga individer av de stora däggdjuren eller uttrar kommer att dö till följd av den planerade verksamheten. Inte heller bedöms den påverkan på revir eller hemområden som kan förutses ha någon betydelse för arternas utbredning eller förutsättningar för överlevnad. Samma bedömning görs för nordisk fladdermus. För arterna skogsödlå, vanlig groda och vanlig padda som omfattas av bilaga 2 till förordningen konstateras att de individer som eventuellt finns inom exploateringsområdet sannolikt kommer att försvinna. Dock har arterna inget starkare fäste i den aktuella delen av landet och den ansökta verksamheten bedöms inte påverka arternas populationer vare sig regionalt eller nationellt.

För växtarterna myrbräcka och lappranunkel, vilka båda återfinns i bilaga 1 till artskyddsförordningen, görs en delvis annan bedömning. För deras del är det oundvikligt att individer som finns inom det berörda området kommer att försvinna, antingen till följd av att marken tas i anspråk för upplag eller industriområde eller på grund av påverkan på grundvattennivåer på deras växtplats. Dock bedöms de ingrepp som den ansökta verksamheten kan leda till inte påverka statusen för någon av arterna, vare sig regionalt eller nationellt.

Även vissa andra djur- och växtarter som återfinns i bilaga 2 (utöver de som har nämnts ovan) kommer att påverkas av den ansökta verksamheten, både vad avser enskilda individer och livsmiljöer. Det är dock endast för Skogsfalu som den ansökta verksamheten bedöms kunna medföra konsekvenser för dess lokala eller regionala utbredning. Artens utbredning på nationell nivå bedöms dock inte påverkas. Den enda fågelart för vilken en något försämrad bevarandestatus kan befaras till följd av den ansökta verksamheten är pilgrimsfalk. I det fallet handlar det om en enskild häckningsplats som uppstod genom den tidigare gruvdriften som kommer att gå förlorad i och med att dagbrottet utvidgas. Av ingiven rapport framgår emellertid också att pilgrimsfalken på många håll häckar i tätbefolkade områden och inom industriområden och att det därför bedöms finnas utsikter att arten kan finnas kvar i området trots den ansökta verksamheten. Bolaget inledde redan år 2010 ett samarbete med Norrbottens Ornitologiska Förening (NOF) och stödjer sedan dess Projekt Pilgrimsfalk. I samband med den tidigare genomförda provbrytningen vidtogs också åtgärder i samråd med NOF för att iordningsställa alternativa boplatser för pilgrimsfalk. Bolaget avser att fortsätta dialogen med NOF och arbetet med Projekt Pilgrimsfalk och att även i samband med den nu ansökta verksamheten vidta åtgärder som så långt möjligt ger möjlighet till fortsatt häckning i området även under driftfasen. När verksamheten har avslutats och efterbehandling har skett kommer dagbrottets nordsida åter att erbjuda mycket goda betingelser för pilgrimsfalk.

När det gäller skälen för dispens från artskyddsförordningen finns det enligt bolagets uppfattning ingen annan lämplig lösning. Att dagbrottet inte kan

lokaliseras till någon annan plats är uppenbart. Samma gäller för en betydande del av övriga anläggningar som av rent logistiska skäl måste lokaliseras i anslutning till själva gruvan. När det gäller lokalisering av upplagen för sidoberg och sovringsavfall konstaterar bolaget att såväl det östra som det västra alternativet skulle medföra ingrepp i områden med höga eller högsta naturvärden och på skyddade arter. Några skyddsåtgärder som helt eliminerar risken på skador på skyddade arter finns inte. Det är därför enligt bolagets uppfattning uppenbart att det saknas någon annan lämplig lösning som innebär att dispens från artskyddsförordningen inte behövs. Ansökt dispens skulle inte äventyra bevarandestatusen på vare sig regional eller nationell nivå för någon av de berörda arterna (med möjligt undantag för den regionala statusen för Skogsfru). Avslutningsvis är det enligt bolagets uppfattning klart att den ansökta verksamheten, som innebär ett tillgodogörande av en mineralresurs som utgör riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken, utgör ett sådant tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse enligt 14 § 3 p c) artskyddsförordningen.

Strandskyddsdispens

Sedimentationsdammar för omhändertagande av länshållningsvatten från dagbrottet och uppsamlat vatten från upplag och verkstad m.m. planeras att förläggas inom strandskyddat område intill Mertaseno. Enligt bolagets uppfattning föreligger särskilda skäl för dispens.

Uttag av grundvatten

Bolaget planerar att borra två brunnar för uttag av i första hand färskvatten. Det ansökta uttaget uppgår till som mest 5 m³ per timme och brunn. Alternativet till lokalt uttag av grundvatten skulle i första hand vara att låta transportera vatten från bolagets anläggning i Svappavaara vilket skulle medföra såväl betydande kostnader som förbrukning av resurser (i form av diesel) vilket i sin tur skulle medföra utsläpp till luft av förbränningsgaser. Under perioder av extraordinär torka kan brunnarna emellertid även komma att användas för uttag av brandvatten. Brunnarna kommer att lokaliseras inom industriområdet i omedelbar anslutning till planerade servicebyggnader. Påverkan på grundvattennivån i området kommer i allt väsentligt att

konsumeras av den grundvattensänkning som kommer att uppstå vid länshållning av dagbrottet och någon påverkan på andra fastigheter än de som har antecknats i ansökan förutses inte. Det är enligt bolagets bedömning uppenbart att några allmänna eller enskilda intressen inte kommer att skadas av det planerade uttaget av grundvatten ur borrade brunnar och vilket innebär att åtgärden får vidtas utan tillstånd eller anmälan i enlighet med 11 kap. 12 § miljöbalken. För att undvika eventuella oklarheter om tillämpligheten av undantagsregeln yrkar bolaget emellertid att mark- och miljödomstolen måtte meddela tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till uttag av grundvatten genom borrad brunn.

Damning

Bolaget har vid lokalisering av anläggningsdelar som är särskilt känsliga ur damningssynpunkt (främst kross- och sovringsanläggningarna samt upplag) beaktat behovet av att minimera damningen. Vidare avser bolaget vid utförandet av anläggningen att vidta ett antal skyddsåtgärder vid kross- och sovringsanläggningen (täckta transportörer, gummidukar vid avlastningspunkter m.m.) samt att asfaltera vissa vägar och lämna kvar skogsridåer runt och inom verksamhetsområdet m.m. Avslutningsvis kommer bolaget att under driften (främst sommartid) regelbundet sopa asfalterade vägar medan övriga vägar kommer att skrapas/hyvlas och bevattnas, eventuellt med tillsats av dammbindningsmedel. Under vintertid kommer vägarna att hyvlas. Med dessa åtgärder bedömer bolaget att damningen från verksamheten kommer att bli begränsad och inte orsaka några betydande störningar för vare sig rennäringen eller omgivande miljö.

Påverkan på rennäringen

Att den ansökta verksamheten kommer att påverka förutsättningarna för renskötseln i området är otvistigt och bolaget är angeläget om att så långt möjligt minimera de negativa konsekvenserna för berörda samebyar. Bolaget har också, som framgår av ingivna handlingar, under projektets framväxt vidtagit åtgärder och anpassningar för att begränsa de negativa effekterna för renskötseln. När det gäller åtgärder för att minimera påverkan på rennäringen är det enligt bolagets uppfattning helt avgörande att frågorna löses i samverkan mellan bolaget och berörda samebyar. Utan

samebyarnas aktiva medverkan är det närmast omöjligt för bolaget att identifiera och implementera sådana åtgärder som effektivt begränsar störningarna för rennäringen och samtidigt är praktiskt genomförbara och ekonomiskt rimliga.

Prövningsunderlagets omfattning

När det gäller vidareförädlingen framgår av tidigare ingivna handlingar att denna enligt nuvarande planer i första hand avses ske vid bolagets anläggningar i Svappavaara. Verksamheten vid dessa förädlingsanläggningar har ett befintligt tillstånd från 1976 och kommer enligt gällande planer att meddelas ett nytt grundtillstånd (inkluderande verksamheten vid Gruvberget) under innevarande år. Inom ramen för den där pågående prövningen behandlas alla konsekvenser för miljön och omgivningen i övrigt av förädlingsverksamheten, däribland sådana utsläpp av processvatten. Bolagets förädlingsanläggningar i Kiruna och Malmberget har på motsvarande sätt egna tillstånd.

I god tid innan gods från Mertainen tas in i förädlingsverken i Svappavaara (eller vid någon av anläggningarna i Kiruna eller Malmberget) avses detta att anmälas som en ändring under då gällande tillstånd varvid tillsynsmyndigheten kommer att ha att bedöma om ändringen är "mindre" eller måste tillståndsprövas. Med utgångspunkt i vad som för närvarande är känt om malmen från Mertainen med avseende på anrikningsegenskaper m.m., finns inget som indikerar att ett byte från Kirunagods till Mertainengods kommer att ha någon negativ påverkan av betydelse på utsläppen från förädlingsverksamheten vilket innebär att det bör kunna hanteras som ett anmälningsärende. Snarast torde utbytet vara till fördel för miljön i det att rågodset från Mertainen förväntas hålla lägre halter av både kväve (eftersom det handlar om dagbrottsbrytning) och fosfor (den naturliga förekomsten av fosfor är lägre i Mertainen än i Kiruna) och dessutom innebär att transportbehovet minskar. Sammantaget anser bolaget således att ansökan är lämpligt avgränsad och att det ingivna underlaget är tillfyllest för den pågående prövningen.

Kompensation för förlust av naturvärden och skyddsvärda arter.

Enligt Länsstyrelsen innebär den ansökta verksamheten sådan påverkan på naturvärden och skyddade arter att tillståndet måste förenas med krav på kompensation enligt miljöbalken. Bolaget har redan inlett ett omfattande arbete tillsammans med Sveaskog i syfte att identifiera och utveckla åtgärder som skall kompensera för de ingrepp i naturmiljön och på skyddade arter som den ansökta verksamheten kommer att medföra. Länsstyrelsen har, som framgår av myndighetens yttrande, redan informerats om arbetet och när detta har avancerat ytterligare avser bolaget att samråda med länsstyrelsen om den närmare utformningen av planerade åtgärder.

DOMSKÄL

Miljökonsekvensbeskrivningen

Den upprättade miljökonsekvensbeskrivningen, med de kompletteringar som skett, får anses uppfylla kraven enligt 6 kap. miljöbalken och kan därför godkännas.

Natura 2000

Bolaget har i första hand gjort gällande att det inte krävs något tillstånd enligt Natura 2000 för den sökta verksamheten. För det fall mark- och miljödomstolen finner att det föreligger risk för sådan miljöpåverkan på närliggande Natura 2000-områden att det krävs tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken yrkar dock bolaget att ett sådant tillstånd meddelas.

Av 7 kap. 28a § 1 st. miljöbalken framgår att tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 27 § första stycket 1 eller 2. Länsstyrelsen, Naturvårdsverket m.fl. har med ledning av vad som framkommit i målet bedömt att den sökta verksamheten på ett betydande sätt kan påverka miljön i båda eller något av Natura 2000-områdena, vilka omfattas av nyss nämnda lagrum.

Tillståndskravet aktualiseras när det finns en risk/sannolikhet för negativ påverkan på naturmiljön enligt ovan. Försiktighetsprincipen gäller vid osäkerhet. Vidare

framgår av 7 kap. 28 b § miljöbalken att tillstånd inte får lämnas om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas eller medför att den art eller de arter som avses skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna.

Det är således fråga om den sökta verksamheten kan skada livsmiljön i det skyddade området och betydande störning på den art eller arter som skyddas i detsamma sammantaget. Tillstånd får inte lämnas om den sökta verksamheten eller åtgärderna får denna effekt.

Av central betydelse för frågan om skada på livsmiljön är begreppet upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för berörda arter. Skadan bör relateras till möjligheterna att upprätthålla områdets ekologiska kvaliteter. En livsmiljös bevarandestatus anses gynnsam när de kriterier som anges i 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken är uppfyllda. Därutöver ska en bedömning av upprätthållande av bevarandestatus i varje enskilt fall göras, utifrån fråga om verksamheten innebär en sammantagen skada på livsmiljön. Härvidlag är av vikt vad som anges i bevarandeplanerna för aktuella områden. Likaså är av betydelse att få klarhet i om skadan kan upphöra, begränsas eller motverkas genom villkor för verksamhetens bedrivande.

Vad beträffar betydande störningar ska störningarna ställas i relation till artens population och dess utveckling i området, framför ett enskilt par eller enskild individ. Det är således framförallt fråga om att arten ska kunna fortleva i uthålliga bestånd för att tillstånd till den sökta verksamheten ska kunna tillåtas.

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att det för båda Natura 2000-områdena krävs tillstånd eftersom det inte kan uteslutas att verksamheten kan påverka miljön på ett betydande sätt. För Rautas Natura 2000-område är det framförallt påverkan av en grundvattensänkning som prövas men även utsläpp till luft och för Torne och

Kalix älvsystem är det förändringar i flödesförhållandena och utsläppen av miljöstörande ämnen till recipienten som prövas.

Rautas

Bolaget har genom de hydrogeologiska utredningarna beskrivit hur grundvattenförhållandena kommer att förändras genom länshållning av dagbrottet. Utredningarna, som har utförts av Bergab, har granskats av två fristående parter. Domstolen finner att de båda granskningsutlåtandena ger i huvudsak stöd för den utredning som bolaget har redovisat. Ytterligare undersökningar ger inte med säkerhet mer kunskap om hur utfallet kommer att bli. En rekommendation är att ett aktivt kontrollförfarande under utförandefasen ger en säkrare hantering av grundvattenfrågan. Influensområdet för grundvattenavsänkningen kommer enligt beräkningarna att nå in i Natura 2000-området, kortare sträcka i jord än i berg. Topografin i området, med vattendraget Mertaseno beläget i dalgångens lågpunkt mellan väg E10 och järnvägen, gör att tillförsel av ytvatten i detta område är god och kommer att tillgodose grundvattenbildning i jordlagren. Den avsänkning av grundvattennivån i bergrunden som påverkar grundvattenytan i jordlagren är enligt domstolens uppfattning av mindre omfattning än den påfyllning som sker via ytvattensystemet. Vattengenomsläppligheten är generellt betydligt större i jord än i berg. Begränsningar för utbredningen av avsänkningen i jord söderut utgörs dels av dagbrottets bergtröskel, som ligger i nivå med markytan i de norra delarna av Natura 2000-området och dels av tillflödet av ytvattensystemet med Mertaseno söderifrån upp mot väg E10.

Med kontroll av grundvattennivåerna i jord och berg som påbörjas i god tid innan en påverkan kan förväntas och med den beredskap att utföra skyddsåtgärder i form av infiltration av vatten i jordlagren vid avvikelser av prognostiserade värden som bolaget har presenterat, bedömer domstolen att någon skada inom Natura 2000-området inte kommer att ske. Mark- och miljödomstolen reglerar detta med ett särskilt villkor.

Påverkan i Natura 2000-området av utsläpp till luft har av bolaget redovisats med att ingen kritisk belastning kommer att överskridas. Stoftnedfall på ca 2-3 g/m² per 30 dagar, som är bolagets interna miljömål och även erfarenhetsvärden från verksamheten vid Svappavaara, är långt under de halter där effekter på växtlighet kan noteras. Beräknad ökning av näringsbelastning är 15 % kväve och beräknat nedfall mot Natura 2000-området är 160 mg N/m² per år vilket är långt under de rekommenderade nivåerna för kritisk kvävebelastning.

Vid utbyggnad av järnvägsanslutning till verksamhetsområdet kommer en liten del av Natura 2000-området att påverkas av direkt markanspråk. Det är en marginell del som tas i anspråk, 0,8 ha av totalt 81 650 ha, och av de utpekade naturtyperna i Art- och habitatdirektivet är det Aapamyr som berörs. Inom Rautas finns det 12 248 ha Aapamyr.

Mark- och miljödomstolen finner att tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken kan ges.

Torne och Kalix älvsystem

Bolaget har redovisat vilken recipientpåverkan verksamheten kommer att ha på Mertaseno och nedströms liggande vattenförekomster och den sammanfattande bedömningen är att det inte medför en betydande påverkan på vare sig den naturliga flödesbilden eller belastningen av miljöstörande ämnen till Natura 2000-området. Förutsättningarna för en gynnsam bevarandestatus av de utpekade arter och naturtyper förväntas därför inte förändras på något betydande sätt.

Havs- och vattenmyndighetens inställning är att det inte kan uteslutas att skador och störningar kan uppkomma med det underlag som presenterats. Myndighetens sammanvägda bedömning är att det, genom signifikant ändrade flöden i Mertaseno, markant ökade kväveutsläpp och möjlighet till ökade metallhalter i vatten och sediment kan uppstå sådana kumulativa effekter att vattenmiljön kommer att förändras. Därigenom finns det även en risk att god ekologisk status inte kan uppnås samt att god kemisk ytvattenstatus inte kan bibehållas.

Bolaget har efter huvudförhandlingen redovisat förslag på prøvotidsutredningar avseende utsläpp till vatten av kväve och dess förekomstformer, suspenderat material, olja och som andrahandsinställning även metaller. Domstolen gör bedömningen att en slutlig reglering av utsläppsvillkoren till vattenrecipienten Mertaseno kommer att säkerställa att någon skada eller störning på de livsmiljöer eller arter som avses skyddas och bevaras i Natura 2000-området inte kommer att ske.

Mark- och miljödomstolen finner att tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken kan ges.

Dispens från artskydd

Bolaget yrkar att mark- och miljödomstolen beviljar dispens från artskyddsförordningen från förbuden i samma förordning för de individer och arter som kan komma att skadas av den ansökta verksamheten. Bolaget har redogjort för de arter som kan komma att skadas samt vilka åtgärder som vidtagits och kommer att vidtas för att minimera skadorna. Länsstyrelsen har uppgett att dispens bör kunna meddelas. Mark- och miljödomstolen instämmer i denna bedömning och meddelar den sökta dispensen.

Tillåtlighet

En verksamhets tillåtlighet har bäring på frågan om den i sin helhet kan bedrivas utan att olägenheter och störningar av väsentlig betydelse för människors hälsa och miljö kommer att uppstå. Vid denna prövning ingår sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som kan krävas. Utgångspunkten ska vara de samlade miljökonsekvenserna, inbegripet följdföretag, men även störningar från andra verksamheter som påverkar samma omgivning. Fråga om tillåtlighet har även koppling till möjligheterna att bedriva verksamheten på ett från miljöskyddssynpunkt acceptabelt sätt. Det förutsätter att verksamhetsutövaren är beredd att göra alla rimliga ansträngningar för att begränsa sådan inverkan.

En samlad bedömning av de planerade åtgärderna och den sökta verksamheten ska göras och de uppställda kraven i miljöbalken och annan lagstiftning ska vara uppfyllda. Bolaget har bearbetningskoncession för den aktuella fyndigheten enligt beslut meddelat av Bergstaten den 19 april 2000 (Mertainen K nr. 1). Genom Bergstatens beslut anses reglerna i 3 och 4 kap. miljöbalken inte utgöra hinder mot verksamhetens tillåtlighet. Även vad gäller de delar av den nu sökta verksamheten som inte omfattades av Bergmästarens prövning finner domstolen att nämnda regler i miljöbalken inte utgör hinder mot verksamhetens tillåtlighet. Som framgått ovan gör domstolen vidare bedömningen att Natura 2000-tillstånd kan meddelas, varför stadgandet i 4 kap. 8 § miljöbalken är uppfyllt.

Vad sedan gäller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken anser domstolen att dessa följs. Bolaget har sedan tidigare det kunnande och kompetens som behövs för att bedriva den planerade verksamheten. I ansökan och ingivna kompletteringar har bolaget vidare utvecklat de försiktighetsmått som kommer att iakttas samt de skyddsåtgärder som bolaget planerar att utföra för att förebygga och motverka skada och annan olägenhet.

Valet av plats för sidobergupplag och sovringsavfall har varit under diskussion med utgångspunkt i de olika alternativens påverkan på och förlust av värdefulla naturvärden. Vid en samlad bedömning av vad parterna anfört i denna fråga finner domstolen att valet av upplagsplats öster om Mertainen kan godtas. En annan placering av upplagen skulle möjligen i viss mån förbättra den totala påverkan på naturvärdena, men innebär samtidigt en klar försämring av verksamhetsområdets utformning. Behovet av särskilda kompensationsåtgärder för de påverkade och förstörda naturvärden aktualiseras oavsett valet av plats.

Med hänsyn till bolagets storlek och ekonomiska ställning utgör frågan om fastställande av säkerhet för efterbehandlingskostnader inte något hinder mot verksamhetens tillåtlighet.

Verksamheten kommer att påverka rennäringen menligt genom förlust av vinterbetesmark och del av flyttled. Vidare kommer den allmänt ökade aktiviteten i området och buller att ha viss negativ inverkan. Samebyarna har allmänt sätt varit positivt inställda till verksamheten och det finns en pågående dialog mellan inblandade parter. Samtidigt är det av stor vikt att bevaka rennäringen som riksintresse och behovet av att nödvändiga skyddsåtgärder utförs för att minimera de skadliga effekterna. Den påverkan som verksamheten medför på rennäringen kommer som domstolen ser det att kunna hanteras på ett tillfredsställande sätt varför denna påverkan inte utgör något hinder mot tillåtligheten.

Andra verksamheter i närområdet är mycket begränsade och den ansökta verksamheten är inte belägen i närheten av bostäder. Vidare kommer de transporter som gruvverksamheten genererar att kunna hanteras, såväl vad gäller damning som belastning på väg E10. Alternativet med transport på järnväg är dock ur miljösynpunkt att föredra. I samband med sprängningar i gruvområdet kommer väg E10 att behöva stängas av kortare perioder. Väg E10 är ett riksintresse, varför det är av stor vikt att eventuella störningar av dess funktion minimeras. Av vad som framkommit vad gäller frekvensen av sprängningar, dess förläggning i tid och det säkerhetsystem som planeras för akuttransporter, anser domstolen att den påverkan som verksamheten kommer att innebära på väg E10 inte utgör något hinder mot dess tillåtlighet.

Den sökta verksamheten kommer inte att medföra utsläpp till luft eller vatten i sådan omfattning att verksamhetens inte kan tillåtas. Detsamma gäller i fråga om avfall, buller, vibrationer, luftstötter och kast. Domstolen instämmer i bedömningen att det inte föreligger någon uppenbar risk för att den planerade verksamheten skall bidra till överskridande av någon miljö kvalitetsnorm.

Kulturmiljön i området kommer inte att påverkas i någon större omfattning och identifierade fasta fornlämningar kommer enligt uppgift inte att förstöras av den planerade verksamheten. Samma bedömning görs vad gäller påverkan på jakt och fiske samt annat friluftsliv.

Sammantaget finner domstolen att omständigheterna är sådana att den ansökta verksamheten kan förklaras tillåtlig.

Kompensationsåtgärder

Länsstyrelsen m.fl. har gjort gällande att tillstånd till den sökta verksamheten kräver att bolaget utför kompensationsåtgärder för den förlust av naturvärden och skyddsvärda arter som verksamheten riskerar att medföra. Även bolaget har medgett att utföra sådana åtgärder, men att ett slutligt förslag till vilka åtgärder som kan vara aktuella kräver fortsatta inventeringar och undersökningar i det aktuella verksamhetsområdet och på andra platser. Bolaget är medvetet om att områden med höga naturvärden kommer att tas i anspråk och har redovisat åtgärder för att i vissa avseenden minska den negativa påverkan. Därutöver har bolaget uppgett att det har påbörjat ett projekt gällande ekologisk kompensation. Projektarbetet inbegriper riskvärdering och utvärdering av förlust av biologisk mångfald. Vidare har bolaget uppgett att det inlett ett samarbete med Projekt Pilgrimsfalk. Detta i syfte att på lämpligt sätt hantera frågan om den sökta verksamhetens konsekvenser för pilgrimsfalk i området och därtill hörande skydds- och kompensationsåtgärder.

Länsstyrelsen har föreslagit ett antal kriterier som förslaget till kompensationsåtgärder ska följa. Bolaget har medgett att frågan om förslag till kompensationsåtgärder regleras genom villkor men bestritt att deras kommande förslag behöver styras av de av länsstyrelsen föreslagna kriterierna.

Av 16 kap. 9 § miljöbalken framgår att tillstånd eller dispens och upphävande av tillstånd eller dispens får förenas med skyldighet att utföra eller bekosta

1. särskild undersökning av berört område,
2. särskilda åtgärder för att bevara berört område och,
3. särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför.

Mark- och miljödomstolen finner att bolaget ska åläggas att utföra kompensationsåtgärder för den förlust av naturvärden och skyddsvärda arter som verksamheten riskerar att medföra. Bolaget har inte redovisat någon klar plan för hur dessa åtgärder ska se ut men har i stället redogjort för den metod som man avser att använda för att hitta lämpliga åtgärder. Mot bakgrund av det krävs ytterligare inventeringsarbeten och undersökningar för att komma fram till vilka åtgärder som lämpligen bör utföras finner domstolen skäl att ge bolaget tid fram till den 31 december 2013 att presentera ett konkret förslag på lämpliga kompensationsåtgärder. Förslaget ska ges in till mark- och miljödomstolen som prövar och fastställer vilka kompensationsåtgärder som ska utföras. Domstolen finner inte skäl att förordna att bolagets förslag ska följa de kriterier som länsstyrelsen har angett. Däremot ska bolagets arbetet att ta fram lämpliga kompensationsåtgärder utföras på det sätt som bolaget redovisat och åtagit sig samt med skäligt beaktande av vad länsstyrelsen anfört.

Tillstånd till vattenverksamhet (brunnar och diken)

Vad gäller vattenverksamhet får sådan bedrivas endast om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. En vattenverksamhet ska utföras så att den inte försvårar annan verksamhet som i framtiden kan antas beröra samma vattentillgång och som främjar allmänna eller enskilda ändamål av vikt. Bolaget har genom avtal rådighet över aktuellt område och det finns inga kända brunnar inom influensområdet. Tillstånd till sökt vattenverksamhet för borrhade brunnar och diken kan därmed lämnas.

Tillstånd till förberedande arbeten

Bolaget har yrkat att i en särskild dom få tillstånd att utföra förberedande arbeten i form av skogsavverkning, moränavtäckning, vägar, anordningar för vattenhantering m.m. Vid huvudförhandlingen redovisades vilka ytterligare inventeringsarbeten som kommer att utföras inom området för uppläggning av sidoberg och sovringsavfall. Inventeringsarbetet kommer att utföras under innevarande barmarksperiod och ingår som del i arbetet med kompensationsåtgärderna för områdets höga naturvärden. Detta område undantas från de förberedande arbetena. Domstolen godtar i

övrigt omfattningen av de förberedande arbeten som bolaget önskar utföra och tillstånd kan ges till dessa.

Dispens från strandskydd

Bolaget yrkar att dispens meddelas enligt miljöbalken från rådande strandskydd för anläggande av sedimentationsdammar och därtill hörande utrustning. Domstolen finner skäl att bevilja sökt dispens.

Villkor

De arbeten som mark- och miljödomstolen ger tillstånd till genom denna deldom ska utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget redovisat i ansökningshandlingarna och i målet i övrigt angett eller åtagit sig. Utförandet får dock inte ske på ett sätt som när det gäller försiktighetsmått föregriper mark- och miljödomstolens blivande tillståndsprovning i målet.

Arbets tid

Arbetena för vattenverksamheten ska vara utförda senast fem år från det att denna dom vunnit laga kraft.

Oförutsedd skada

Anspraak på grund av oförutsedd skada med anledning av vattenverksamheten ska framställas till mark- och miljödomstolen senast inom fem år från utgången av den i domen fastställda arbetstiden.

Verkställighetsförordnande

Bolaget har yrkat att tillståndet i denna deldom får tas i anspraak även om domen inte har vunnit laga kraft. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har bestritt detta och yrkat att domstolen ska avslå bolagets begäran. Mark- och miljödomstolen noterar att det är av stor vikt att bolaget ganska omgående kan påbörja de markarbeten och byggnationer som denna dom ger tillstånd till. Vidare har omfattningen av de markarbeten som nu beviljas begränsats på ett sådant sätt att kommande inventeringar och undersökningarna inte äventyras samtidigt som de

mest skyddsvärda områdena inte omfattas av byggnadsdomen. Mot bakgrund härav finner mark- och miljödomstolen att tillståndet i denna deldom bör få tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft.

Övrigt

Mark- och miljödomstolen finner skäl att överlåta åt tillsynsmyndigheten att fastställa ytterligare villkor och föreskriva försiktighetsmått till följd av de anläggningsarbeten som omfattas av denna deldom.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande senast den 24 juli 2013.

Anders Alenskär

Henrik Bergström

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Alenskär, ordförande, och tekniska rådet Henrik Bergström samt de särskilda ledamöterna Mats-Åke Bygde-
mark och Per Abenius.

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.